

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafés en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beider DEN HAAG.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN
IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

HEEREN EN KINDER KLEEDING

PEEK & CLOPPENBURG

KLEEDING NAAR MAAT

INHOUD: „Oost en West“. Ethisch, toch Practisch. — Losse Opmerkingen. — Feuilleton. — Pijstafel. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften: Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. — Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Meded.

„Oost en West“
Ethisch, toch Practisch.

(Vervolg).

Weder een onderdeel van „Oost en West“ is de Studie-commissie. Het doel der commissie is toezicht te oefenen op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verlenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken. Zij beoogt vooral de in Nederland voor hunne be-

schaving en ontwikkeling vertoevende Nederlanders en daarmee gelijkgestelden van diens koloniën betrekking stellen met de in staande vereenigingen, fondsen en commissies, die zich de ontwikkeling en beschaving van Nederlanders en daarmee gelijkgestelden ten doel stellen. Desgevraagd kan zij hare bemoeienis uitstrekken tot niet-inlanders.

OPLETTEN !! Geeft bij vertrek uit - of naar Indië en VAN IEDERE VERANDERING VAN WOONPLAATS in Indië en Nederland KENNIS aan: Administr. „Koloniaal Weekblad“, Heulstraat 17, Haag

In deze commissie zijn de verschillende Hoogen en Middelbare-koloniaal-scholen door hoogleraren en directeuren vertegenwoordigd, terwijl de vereeniging „Ned.-Indische Onderwijs- en Studiekas“, de Tjandi-Stichting en het Max-Havelaartonds, een zelfde doel nastrevende en daartoe met ons samenwerkende, door gedelegeerden er in vertegenwoordigd zijn. Met de in Indië van Gouvernementswege opge-

GEBRs HEHENKAMP
Heerenkleermakers
Dameskleermakers
Bontwerkers
Lange Voorhout 25

Dameskleeding
naar Maat en Confectie
steeds nieuwe Modellen

Regenmantels
grote sortering
Alleen-verkoop van de
ZAMBRENE

Lampe

Den Haag   Spuistraat 8 166

Modes
uitgebreide collectie Herden
laatste modellen uit Parijs

Rijkleeding
naar Maat

Venduhuis „HOFSTAD“
HUGO DE GROOTSTRAAT 7   Dir. G. TER HEIDE   TEL. HAAG 1623
ONDERNEMERS VAN PUBLIEKE VEILINGEN   TAXATEURS

N.V. TOT EXPLOITATIE VAN GEMEUBILEERDE WONINGEN
vraagt Gemeubileerde Huizen, heele of gedeelten van Inboedels te koop tegen hooge prijzen. — Brieven onder No. 215 Bureau v. d. Bl.

CORN. VAN DER SLUIJS
BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.
ALLEEN NOORDEINDE 162A.   TEL. 4782.   DEN HAAG.

De Haagsche Broodfabriek „THEARIO”

Fabriek en Kantoor BILDERDIJKSTRAAT 139

levert alle soorten BROOD, LUXE-BROOD, BESCHUIT, KOEK- en BAKKETBAKKERSARTIKELN.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder Controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Onze Eigen Winkels zijn gevestigd in de:

Bilderdijkstraat 143
Regentesselaan 55
Noordeinde 192
Fred. Hendriklaan 189
Reinkenstraat 34
Theresiastraat 50

1e v. d. Boschstr. 53
Keizerstraat 24
Weimarstraat 59a
Beeklaan 329
Bezuidenhout 134
Trompstraat 37

Valeriusstraat 72
Korte Poten 26
Koningin Emmaplein 6
Vaillantlaan 394

171

Stoom-, Wasch- en Strijk-inrichting „Fortuna”

Mej. v. d. NEUT - Hoefkade 59

Wascht rein, tegen billijken prijs.

Wasschen en Stoomen van gordijnen, spreien en dekens.

De goederen worden afgehaald te Den Haag, Scheveningen, Rijswijk, Voorburg en Loosduinen.

N.V. WIENER & VAN WITSEN

Gevestigd 1851

139

Indische Uitrustingen

ROTTERDAM

DEN HAAG

35 Schiedamsche Singel

94 Noordeinde

Middelbare School v. Handel en Administratie.

SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

130

Art. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

Art. B. Bijzondere Hogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist behoort te worden na het afsluiten der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

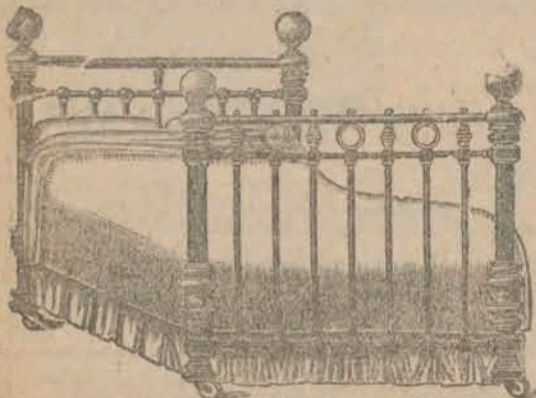
F. THJMSSTRA.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinssestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

MAISON VAN HAL

Hofleverancier van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heerenkleeding

Dameskleeding

Indische Uitrustingen

Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

richte „Voorlichtings-commissie voor de opleiding van Indische Jongelieden in Nederland”, korter de „Indische commissie” genoemd, heeft de Studie-commissie aanraking en werkt met haar samen.

Door onze commissie wordt de aandacht der Regeering gevestigd op de belangen, nooden en behoeften der studeerende Indische jongelingschap.

Pogingen worden aangewend om te geraken tot de oprichting van een „Tehuis voor Indische studeerenden”, waar jongelieden na aankomst in Nederland voor den eersten tijd een onderdak kunnen vinden, tot zij elders een tehuis zullen hebben gevonden en waar zij hunne vacanties desverkiezend kunnen doorbrengen.

Door eene Regeerings-subsidie daartoe in staat gesteld, is aan de Studie-Commissie als gedelegeerde verbonden de heer J. C. Hietink, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon 1514, Scheveningen. Deze heer zoekt en onderhoudt de aanraking met de hier te lande studeerende Nederlandsch-Indische jongelieden en is hun raads- en vertrouwensman. Hij bepaalt zich niet slechts tot de vanwege de Regeering of de voornoemde particulieren of particuliere instellingen uitgezonden jongelieden, doch zoekt en zoekt ook vele andere in Nederland studeerende jongelieden uit Oost- en West-Indië, ook Chineesche en Amboineesche, op en steunt hen met raad en daad.

Ouders en voogden, welke toezicht op hunne in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, jongelieden, die bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., enz., zelfs van boord afgehaald willen worden, kunnen zich telegrafisch, schriftelijk, mondeling dan wel telefonisch tot hem wenden.

Ook worden alle mogelijke inlichtingen betreffende steun aan studeerenden verstrekt door den heer G. J. Oudemans, chef van het Bureau: Toezicht voor Studeerenden, Ministerie van Koloniën, 's-Gravenhage.

Door welwillende medewerking der Stoomvaartmaatschappijen: „Nederland”, „Rotterdamse Lloyd”, „Koninklijke West-Indische Maatschappij” en „Koninklijke Hollandsche Lloyd”, werden kaarten op de z.g. publiekmakers der 1e, 2e en 3e klasse der mailboten aangeslagen, waardoor de aandacht van jongelieden en anderen wordt gevestigd op het op de leestafels dier klassen ter lezing en raadpleging liggende „Koloniaal Weekblad”, waarin zij op de voorlaatste bladzijde naar den heer Hietink verwe-

zen en op diens hulp opmerkzaam gemaakt worden. Ook hier wordt door toedoen van „Oost en West” een gewichtig Indisch en Nederlandsch belang gediend. Nederlanders en Indiërs steunt op uw beurt onze Vereeniging!

Namens het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur,

De wnd. Secretaris,

A. J. GOOSZEN.

Losse Opmerkingen.

XVIII.

De aandelen Handelsvereniging Amsterdam, die 2 Februari j.l. nog genoteerd stonden voor 610 pCt. stonden j.l. Zaterdag 874 pct., dat beteekent dus dat iemand, die daar eenige maanden geleden zes duizend gulden in stak om eens te „gokken”, thans bijna drie mille schoone winst toucheert, zonder iets anders er voor gedaan te hebben dan iederen avond trouw de beursnoteering te bestudeeren.

Suikerfabriek Poerworedjo stond 2 Februari 160 pCt.; thans 281 pCt. Java-Cultuur Maatschappij noteerde 2 Februari 495, thans 700. W. A. Cultuurmaatschappij der Vorstenlanden noteerden 2 Februari 265 en thans 370. En zoo gaat het lieve lijstje door!

Zonder ook maar een poging te wagen om te willen ontkennen, dat deze grabbelpartij uit rijk-Oost-Indië op wettelijke wijze is geregeld..... moet het mij toch eens van het hart, dat juist onder diegenen, die op deze wijze hun fortuin bijeengaren, de meesten worden aangetroffen, die het altijd hebben over dien „luien” Javaan, of over die „dobbeltzucht” van den Inlander! Die te pas en te onpas altijd komen aandragen met de bewering, dat de Oosterling absoluut geen spaarzin heeft.

Dat hij van z'n dertig of veertig cent per dag zich geen villa in het Gooi of op Zorgvliet kan laten bouwen!

Tja!..... Mijne opinie is, dat „de Inlander” van deze heeren niets, maar dan ook absoluut niets..... te verwachten heeft.

Deze categorie heeft „belang” bij het voortbestaan van den ouden toestand; verzet zich tegen

Feuilleton.

Herinneringen.

II.

Srimpi dans.

't Was in 1913. Nog was alles rustig, vredig..... niemand vermoedde, dat de oorlogsdwivel zich de tong reeds lekte, ineengedoken zat, gereed voor den sprong..... maar de zwarte rouwvlerken, waarmede hij later Europa zou overschaduwten, rustten nog keurig ineengeplooid hem op den rug — de muil spuwde nog geen vuur en vlammen of walmde verstikkingsdood aanbrengeende adem uit..... neen, 't was nog vredig, — en dus maakten wij ons op tot vredig feestvieren ten residentiehuize te Djoeja¹⁾, niet vermoedende dat 't de laatste maal zou zijn voor vele jaren.

En om vijf uur 's middags reeds reden de auto's en equipages voor het terras aan, waar vriendelijk verwelkomende ceremoniemeesters de gasten opwachten en naar den gastheer geleidden.

Ons rijtuig kwam slechts langzaam vooruit, omstuw door de menschenmassa, waaronder vele Europeanen, langs de societeit, waar vele families zaten die geen uitnodiging hadden ontvangen tot bijwo-

¹⁾ Viering H. M.'s verjaardag.

Inrichting voor Complete Meubeleering
N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK”
Tolbrugstraat 11 BREDA - Tel. Interc. 235.

Behangerij, Stoffeerderij
..... Matrassen .....

ning van het feest, eidelijk den ruimen vóórtuin in zoo eigenaardig versierd met reuzenbeelden afkomstig van dien weergaloos schoonen tempel Boroboedoer!

Toch kwamen wij op tijd. In groot tenue stonden daar reeds ambtenaren en officieren, dames in baltoilet. De avondmantels, ragfijn van zijde, crêpe de chine of zachte soepele mohair, werden door handige Inlandsche meisjes in de kleedkamers afgenomen, in de groote spiegels werd nog eens vluchtig alles bekeken — een beetje melahpoeder — een tikje rouge — o! zoo weinig..... en daarna wachtte een ieder de komst af van den ouden sultan, die intusschen door den assistent-resident van den Kraton werd afgehaald. Voorafgegaan door cavallerie reed de gouden glazen koets het ruime erf op. De adat²⁾, niet duldende dat een Javaan hooger zou zetelen dan zijn vorst, brengt mede, dat een Europeaan de mooie paardjes in bedwang houdt; — nu fanfares, en de grijze, wat gebogen vorst, na begroeting van den resident, treedt binnen, op den arm leunend van zijn „ouderen broeder”, zooals het heet. Statig schrijdden zij voort over het marmer der ontvanggalerij door de eveneens met wit marmer belegde feestzaal naar den troon, overkapt door een baldakijn van rood met goud, die aan 't eind hen beiden wacht.

Wij komen nu onze révérence maken, en de vriendelijke oude man, op en top „gentleman”, buigt hoffelijk, steeds weer! — Om hem heen zitten zonen, kleinzonen, en achter hem de oude vrouwen, het bevenlijf tot boven de borst ontbloot, elk op een kussen

²⁾ Adat is volksgewoonte.

PERRY & CO.

Kalverstraat 93-95-97-99 - AMSTERDAM

ARNHEM - UTRECHT - 's-GRAVENHAGE

HUTKOFFERS

's-Gravenh. Muziekschool
„DE TOONKUNST“
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477
 Spreekuren dagelijks van 10—1 en 2—6 uur.
 Directeur: JAMES ZWART.

Behave volledig onderricht aan Dilettanten en Eerstbeginnenden, ook gelegenheid tot Vakstudie.
DAGELIJKS KUNNEN AANMELDINGEN GESCHIEDEN.
 Klavier, Orgel, Solozang, Viool, Alt, Cello, Compositie, Dirigeerkunst: 1 uur per week f 80.—; 2 uren per week f 150.— per jaar Samenspel f 40.—; Harmonie en Contrapunt f 50.—; Muziekgeschiedenis f 25.—; Voordracht-kunst en Declamatie f 50.—; Meth. Spreken f 50.—; Fransch, Duitsch en Italiaansch f 50.— p. j. Orkestklasse 1 maal p. w. 2 uren, voor leerlingen der school f 10.—; leerlingen buiten de school f 15.— p. j. Het onderricht wordt uitsluitend door eerste, gediplomeerde krachten onderwezen; de leerlingen worden individueel behandeld; het geheel staat onder voortdurend toezicht van den Directeur, die alle verantwoordelijkheid voor de te geven lessen draagt, waardoor steeds de beste resultaten worden bereikt.
VRAAGT PROSPECTUS!!!

„zelfstandigheid“ of „onafhankelijkheid“ van Indië! Zij colporteerden het „praatje“, dat het streven naar zelfstandigheid etc. gepaard gaat met een zucht om ons, Hollanders, „er uit te gooien.“ Zij doen net alsof zij willen „opheffen“... maar ondertusschen verkneuterden zij zich over de „onrijpheid“, waaraan alles kan worden opgehangen als aan een kapstok! Zij voelen zich onrustig, want..... schuldig!

Wanneer typografen in Semarang, met een dagloon van 30 tot 60 cent..... staken, dan vergadert de Raad van Indië om middelen te beramen tegen het bolsjewisme. Daartoe opgezweept door een reactie-naire pers..... om tot de conclusie te komen, dat 't nog niet zóó erg is! En wanneer leiders van vakverenigingen de suikercentra bezoeken, om hun landgenooten op te heffen uit den staat van moreele slavernij, dan brult de gansche Europeesche pers om veldpolitie en marechaussee.

Dan verneemt het „Bat. Nieuwsblad“ b.v. uit Madioen, dat er bij den a.s. suikermaaltijd groote moeilijkheden worden verwacht, want dat men daar een krachtproef zal nemen en trachten den bekenden eisch: minimum loon van één gulden per dag!..... e n g u l d e n..... door te voeren. En..... jubelt het blad daarachter: men is nu voorbereid!

Directies en administrateurs toucheeren voor hun „kunde“ en „doorzicht“ tantièmes bij tonnen; Europeesche employé's krijgen door hunne vakverenigingen er betere salarisregelingen en pensioensregelingen door en..... maken en passant front tegen de opkomende vakverenigingen der bruine collega's. De beurspeculanten wrijven hunne handen blank aan de zoete winsten! De suiker wordt in Indië niet den dag duurder; aan distributie van goedkope suiker doet de Regeering niet, zooals in Holland! Zij bepaalt zich tot „haar teleurstelling uit te spreken over het wegblijven van een *beau geste* van het suiker-kapitaal“! Regeering en pers, beide vreemd-nationaal, gesteund door den Europeaan in Indië, allen gesalarieerd volgens een vreemd-nationalen loonstandaard, zij allen voelen de ellende, die thans door de duurte in Indië in talrijke inheemsche kringen geleden wordt, niet aan den lijve.

En zij beantwoorden billijken drang naar verbetering met karabijn en klewang!

De toestand in Indië is voor het Indische proletariaat op het oogenblik diep-bedroevend.

riaat op het oogenblik diep-bedroevend.

Het Indische „N. v. d. D.“ van 25 Februari j.l. gaf in een hoofdartikel weer eens een prachtige bevestiging van hetgeen ik reeds jaren — ook in dit blad — beweerd heb, n.l. dat de christen Ambonnees tegen den Mohamedaanschen Inlander wordt uitgespeeld.

Het ging over wrijving in den boezem van het Indo-Europeesch Verbond. Door de afdeling Batavia werd in het ontwerp-reglement een nieuw artikel 3 ingelast, waarin als gewoon stemgerechtigd lid worden aangenomen:

- a. personen van Europeeschen bloede, enz.;
- b. personen van niet-Europeesche bloede, die, uit hoofde van gemeenschappelijke belangen met de leden van de vereniging, ter beoordeeling van het hoofdbestuur, het doel der vereniging krachtig kunnen bevorderen..

Het „B. N.“ maakt daartegen bezwaar! Doch — zoo betoogt het „N. v. d. D.“:

Het bezwaar van het „Bat. Nwsbl.“ geldt natuurlijk het *sub b.* vermelde, doch dit bezwaar vervalt zoodra men de *dessous* der zaak kent.

Wat toch was het geval?

Door de statuten werd van het lidmaatschap van het I.E.V. uitgesloten een groote groep van *een bijzonder soort Hiergeborenen*, wier rechten geheel congruent waren met die der Indo's, die in wezen Indo's waren, doch officieel *slechts Inlanders* konden heeten, die zich in den loop der tijden geheel vermengden met en opgingen in de groote klasse der Indo's, die zich ten slotte — wat leven en arbeidskring betrof — geheel en al aansloten bij de Indo's. Wij bedoelen de ontwikkelde Amboineezen, die met honderdtallen de gouvernementsbureaux bevolken, die commies zijn en klerk en wat niet al, juist precies als de Indo. De mogelijkheid moest worden geschapen om deze lieden in den grooten Indo-bond op te nemen.

Het blad gaat verder en verklaart, dat er géén of nágenoeg geen verschil bestaat tusschen de talrijke Latumetens, Manubessy's, enz. en de *echte* (?) Indo's..... en juicht vervolgens:

En de redactie van art. 3 *sub b.* getuigt van *diplomatiek inzicht en wijs beleid.*

nen door de kain pandjang ⁴⁾ met 't vorstelijk motief, de lange golvende streep, bebakt.

Die kain is weer vastgehouden door een fluweelen, heel breeden band, een lange, doorzichtige zijden slendang om de schouders, half om de slanke armen geslagen, — het gitzwart haar zoo glad mogelijk naar achteren getrokken, de haarwring gevat in een kap van kunstig gevlochten gouddraad met levende melatiebloemen doorregen..... op 't voorhoofd krullokken geschilderd, de wenkbrauwboog opwaarts geleid door een fijne streep houtskool, — onder de oogen beschilderd en heel sterk bepoederd is 't lieve kinderlijke gezichtje. De nagels aan hare handjes zijn rose gemaakt en aan de vingers schitteren kostbare steenen, — ook enkele hebben ringen met steenen aan de toonen van haar voetje.

Steeds de oogen neergeslagen, als beschaamd voor al die vreemden, komen zij de ruime zaal in en maken voor haar heer en den vertegenwoordiger van 't Nederlandsch gezag, de sembáh ⁵⁾.

Gamelangtonen tokkelen zacht, 'n oude vrouw, geknielt met 't groote boek vóór zich, begint op eentonige wijze den tekst te zingen van het te komen dansdrama.

Achter elk danseresje knielt weer een oude vrouw; zij toch moet gedurende den dans de plooiën van het kleed ordenen, de slendang weer effenen, als die zich mocht verwarren..... al die vrouwen hebben 't bovenlijf tot de borst ontbloot, zoo wil het gebruik als hof-

⁴⁾ Kain pandjang is lange heupdoek.

⁵⁾ Sembáh is eerbiedige groet.

dragend het sirihstel — den beker..... De ratoe ³⁾ vergezelt den sultan nooit buiten den Kraton.

De gamelang is in het midden der zaal opgesteld — de spelers zitten reeds bij hunne instrumenten, en... na rondreiking van koffie en gebak ontstaat een stilte..... wij wachten de prinsesjes, die hier dansen zullen hare heilige dansen..... die ongetrouwde, scherp bewaakte kindvrouwtjes, voor één avond overgebracht in een voor haar ongewone sfeer, anders een haremleven leidende zonder afwisseling, zonder iets af te weten van die woelige buitenwereld, als teere droomende lotusbloemen in den stillen vijver van een vergeten park haar jeugd en wellicht jeugdverlangens uitbloeende tusschen die vele Kratonmuren. En als zij kwamen, was 't haar niet vergund de oogen op te slaan naar die nieuwsgierige mannen en vrouwen, dáár gekomen om haar slanke leden te bewonderen, haar nog niet volwassen lichaampjes te begluren.....

Vlak bij den ingang stond ik, en in mijn gedachten zie ik ze door de wijd opengeslagen deuren binnentreden, neen..... zweven, — de fijne voetjes nauw het marmer rakend. Gelijk brooze, zacht beschilderde beeldjes, wie leven is ingeblazen als aan zoovele Galathées door den vurigen wensch van een Pygmalion, zweven ze dus, achter elkaar aan, acht of tien in aantal. Het lijfje is ingesnoerd door een zijden keursje strak de borsten omknellend, de schouders blootlatend. Ook de heupen worden nauw omspan-

³⁾ Ratoe is 1e gemalin.

WISBRUN & LIFFMANN.
 Voenestraat 35-37 - Tel. 2593. - Den Haag.
 DAMES MODEARTIKELN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELN.

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ
Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD“ =
 Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624. 33
STOFFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK
 New York, San Francisco (Cal.),
 42 Broadway. 64 Finestreet.
 belast, zich met:
Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.
 Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door 150
PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

N.V. Brood- en Beschuifabriek
„DE OUDE VETTE HEN“
 DEN HAAG
 bij het Stadhuis
Alle soorten Brood, Beschuif, Banket, enz.
Lunchroom - Tea-Concert
 219

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
 voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: Koninginnegracht 1°.
 (over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage. 179
 Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852
Auto's voor Trouwgelegenheden
 ... .. en Maand-Auto's ... ..
Dag en Nacht geopend

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
1/2 DE ERVEN H. VAN DIJK
 Hofleveranciers van wijlen Z.M. den Koning
Nieuwe Gracht 6 - Tel. 3416
UTRECHT
Leveranciers van Burger, Militaire- en Marine Kleeding 209
Indische Uitrustingen
 Reiziger door het geheele land te ontbieden.

Adverteeren doet verkoopen

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 0/0 gewaarborgd.

129

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, v. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentosselaan 123, bij Reg-pl. 49 SOERABAIJA.
Tel. H. 1493, 's-GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG.
UTRECHT
BAARN

101

N.V. Autogarage „CITO”

Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

Luxe Verhuur-Auto's

Het was niet noodig den Inlander te krenken of zelfs maar den schijn op zich te laden dat men hem te kort wilde doen. De gekozen woorden openen de mogelijkheid om den Amboinees toe te laten, doch den scheidsboom juist voor den neus van den Inlander te laten vallen. Zonder dat dit met even zoveel woorden werd gezegd!

Terwijl tegelijk de rem werd aangebracht, welke we vinden in art. 3 sub 2, luidende:

„2. Over de aanneming van de in dit artikel bedoelde leden beslist voor elk geval afzonderlijk het Hoofdbestuur met volstrekte meerderheid van stemmen, al dan niet op voordracht van eene afdeling.”

Wij kunnen dus de toekomst van het I.E.V. onbekommerd tegemoet zien, verklaart de schrijver van dit duidelijk en helder betoog, waarin wij enkele gedeelten cursiveerden, om daarna te besluiten met:

Wij blijven vertrouwen koesteren in de inzichten der leiders, die — minder vrij dan wij en eigenlijk aan handen en voeten gebonden — niet mochten uiten, wat wij hier frank neerschrijven, hoewel onze meening ook de hunne is: Wel Amboineezen, geen Inlanders in het I.E.V., aangezien met het binnehalen van de laatste het doodvonnis der Vereniging wordt geteekend!

Precies zooals ik vroeger altijd beweerde in het Leger..... dat de Amboineezen niet als Inlander wordt beschouwd, maar tegen dien in het gareel wordt gebracht aan de zijde van de elf andere provinciën.

Met de Minahassers, wier nationaal gevoel gelukkig niet verdwenen is, maar die in den laatste tijd blijf geven van een krachtig nationaal sentiment, schijnt men tegenwoordig dergelijke valsche speltjes niet meer te probeeren!

Mij verwondert het, dat de Amboineezen, onder wie toch werkelijk talrijke menschen, die het hart hoog dragen, zich al dat geknoei en gekonkel met en in hunne namen maar zoo laten welgevallen.

Dat men daarop nooit eens een protest zelfs hoort! Wel moet het Portugeesche en het daarop volgende Hollandsche bewind de bevolking in de Molukken zeer gedenationaliseerd hebben!

H. J. VERMEER.

's-Gravenhage, 23 April 1920.

tenue, en niet dan schuivend met gebogen knieën bewegen zij zich voort. Nu komt een forse klank uit de instrumenten — kling-klong, kling-klong — vlugger herhaalt het zich en, het lichaam gerekt, de armen sierlijk gedraaid, hand en vingers rechtuit gestrekt, met in bevallige omdraai de slendang, bewegen zich nu die soepele vrouwenfiguurtjes op het rythme van de haar zoo welbekende melodieën — zij droomen ze, elk muzikdrama heeft eigen karakter, eigen maatverandering; .....soms zwellen de tonen aan, als in uitbarsting van hartstocht, en sneller bewegen zich de dramatische personen, de voeten gaan bijna niet van hun plaats weg, en toch is er al kracht in den dans, ... met korten stoot wordt de slendang naar achteren gewipt, soms staat de handpalm tegen den schouder aan en bewegen zich de vingers in ongekende snelheid op en neer, — dan draait 't hoofd zich op de schouders en merk ik een oogenblik overeenkomst op met Russische dansers door de korte schouderbewegingen..... langzaam sterven de tonen weg, het is als een ver verwijderd geroffel, in de bewegingen komt een matheid, het lichaam ontspant zich en opeens staan zij onbewegelijk.

Dan komt een dans voor twee figuren, twee krijgers voorstellende; zij nemen tenminste pijn en boog en soort kris, en zoo ontstaat daar een dans hoogst belangwekkend om te aanschouwen. Als een der krijgslieden met snelle beweging om den andere heendraait, dien eindelijk treft, zoodat hij in de knie zinkt, komt een zweem van glimlach op beider gelaat — echter verstarren zich de trekken zoo spoedig weer, dat het mij is als hadde ik gedroomd!

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Roumanie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

115

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

C. P. A. NICOLAÏ

DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057

hoek Valeriusstraat.

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Rijsttafel.

'n Woord dat alleen reeds een Indiër in Holland doet watertanden.

We zullen 't echter niet hebben over 'n rijsttafel door moeder de vrouw, met zooveel moeite en zorg bereid, een heerlijk maal, gewoonlijk met familie en goede vrienden gedeeld, noch over de rijsttafel waardoor de afdeling den Haag — roemruchtiger zaliger gedachtenis — vroeger beroemd en bekend was, zoozeer zelfs, dat de vereeniging „Oost en West” er mede vereenzelvigd werd en als men daar van sprak, hoorde: „Oost en West? O, jawel, dan kan je rijsttafelen!” Ook niet over 't gewone bordrijst, dat met wat sajoer, 'n spiegel-ei, wat gehakt vleesch of visch en sambal, ook lekker smaakt, maar over de rijsttafel, die men in Nederlandsche restaurants bekomen kan. Aangezien men in een vreemde stad niet eerst de advertenties der plaatselijke bladen nagaat — gegeven al dat zoo'n advertentie er in staat — om na te gaan waar zoo'n restaurant is, rijsttafel ook niet onder de „vermakelijkheden” voort komt, bepalen we ons tot die restaurants, die in ons Koloniaal Weekblad de aandacht op zich vestigen. 't Zijn het „Indisch Restaurant”, Laan van Meerdervoort 68, „Waroeng Djawa”, Kortenaerkade 10 beide in den Haag en Hotel Pension „Philadelphia”, Leidsche Kade 94 te Amsterdam.

De prijzen van een gewoon maal zijn er respectievelijk f 2.50, f 2.75 en f 3.—, terwijl men ook duurder heeft, met meer toespijzen tot f 5.— toe, en ook afzonderlijke gerechten en toespijzen kan bijstellen, varieerende van f 0.25 tot b.v. voor kip f 1.50. Echter aan een gewoon diner tegen voornoemde prijzen heeft men voldoende en geniet of bescheiden wijze. Geven het Indische Restaurant en de Waroeng Djawa, naast de rijst en ajoer, visch en een vleeschgerecht, de rest is van meer vegetarischen aard. In „Philadelphia” heeft men prikadel, kroepoek, saté en verscheidene gekruide vleeschscherteltjes en is het maal hier wel het duurst, maar ook het suffisantst en krijgt men niet, hetgeen na een eenvoudige rijsttafel dikwerf het geval is, zoo spoedig weer het gevoel van honger. Het foien geven is even verboden. Bij het afrekenen wordt hiervoor 10 p.C. op de nota gebracht en dit bedrag in de bedieningspot gestort. We troffen er niet veel gasten. Echter de eigenaar was tevreden. We kunnen evenwel onzen Amsterdamschen vrienden en anderen aanraden, hun

Onvermoeid blijven de danseresjes, want dadelijk daarna leiden zij nogmaals een dansdrama in, bij tusschenpoozen begeleid door de eentonige zangstem der oude vrouw, en het heeft voor mij een niet verminderde bekoring — liefelijk en vol gratie blijft het steeds, vol ingetogenheid en ik vergelijk deze statige, jonkvrouwelijke bewegingen met de houp-la-la's der meeste Europeesche balletten en onwillekeurig huiver ik — ik weet niet waarom — het leek mij een profanatie van het vrouw-zijn.

Helaas is de inlander nu door de films, met de balletten, zooals de Europeaan die mooi vindt, reeds lang bekend en heeft de eerbied voor de blanke vrouw dan ook in Indië reeds lang afgedaan!

Als eindelijk de volle klokgeluiden zwijgen, schrijden de srimpis langs ons heen om zich te verkleeden en van haar dansen uit te gaan rusten. Wij zien ze een uur later in een ruime zijkamer om een groote tafel geschaard in haar zachte kabaja's vol briljante spelden, als kindertjes zoo tevreeden met de dozen vol fijne bonbons en de reukfleschjes, een attentie van den gastheer — en vroolijk en blij giegel en praten ze onder elkaar in het zangerige Javaansch. — Is haar slaafscheit te veroordeelen? Zou men ze de onrustige, wreede wereld willen inleiden?..... Als angstige hertjes zouden ze samen-scholen en terug verlangen naar de veilige Kratonmuren. Neen, geen Kartini heeft ze nog wakker geschud, die schoone slaapsters, en zij zijn wellicht gelukkiger in haar onwetendheid van al 't booze, heelelijke der wereld om haar heen!

M. M. LINDNER-VAN VLIET.

TUINARCHITECTUUR

N.V. Clingendaalsche Kwekerij

CLINGENDAAL
Eigen Kwekerij

Den Haag

Adverteeren doet verkoopen.

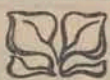

Een keurig,
zeer gewild,
tevens practisch

CADEAU VOOR DAMES

IS

François Blom's Moderne Kookkunst

VERZAMELING

VAN

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM

100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels

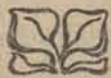
EN EEN

ALPHABETISCH REGISTER

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889 en de Kookkunst-Tentoonstellingen te Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage 1892 en met het Eere-Diploma op de Tentoonstelling te 's-Gravenhage 1905.

Ingenaaïd f 4.- in linnen stempelband f 5.-

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij de Uitgeefster de N.V. TEN HAGEN, Den Haag.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM
Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa
Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM—ROTTERDAM.

het verslag uit de „Oetoesan Hindia”. Wij citeeren hiervan enkele passages:

„Broeders! Denk er niet aan dat ik een Hollander ben en kijk niet naar mijn huid, maar naar mijn hart..... Van broeder Semaoen heb ik bericht gekregen, dat de krant een verslag bevatte van de jongste openbare vergadering te Paree. In dat verslag werd gezegd, dat ik als spreker was opgetreden. Toen traden vele broeders als sprekers op. Deed de gemachtigde van de regeering op die wijze goed en juist? Ik vraag, waarom het gouvernement dergelijke ambtenaren niet wegjaagt?”

„Wij — bedoeld werd: leden van de I. S. D. V. — zijn er voor, dat de Javanen een behoorlijk bestaan krijgen. Gij allen, broeders, weet, dat de Javaansche grond Javaansch eigendom is, doch de Javanen bezitten geen grond.”

„Wij weten ook, dat de fabrieken 300 pCt. winst behalen, maar wij krijgen slechts f 0.30. Nu is de H. V. A. een beetje bang en zij betaalt haar koelies met f 0.50 per dag, maar de I. S. D. V. en S. I. vragen om de koelies minstens f 1.00 per dag te betalen. Op dit oogenblik denken de Javanen terecht over een zeer mooi wapen, n.l. dat, waarbij de broeders allen tegelijk niet willen werken, vulgo staken, waarop de suikerfabrieken van zelf genoodzaakt worden om de werkzaamheden stop te zetten.”

Een grootsche onderneming.

Naar aanleiding van zijn bezoek aan Java en aan eenige ondernemingen daar, schrijft de heer Van der Laan in de „Deli Crt.” o.a.: Wat zou menig flink planter van Deli met de handen in het haar staan, als hij op een goeden dag naar Java werd overgeplaatst en daar niet beschikken kon over zijn arbeidszeker contract-volk, maar zich moest onderwerpen aan alle honderd en een grillen en nukken van den meest vrijheidlievendsten — om niet van bandeloos te spreken — werkman ter wereld.

Onder die omstandigheden is het een wonder van organisatie op landbouwgebied, dat de Handelsvereniging Amsterdam heeft weten te bereiken op haar suikeronderneming „Djatirot”. Uit een moeras en een wildernis heeft de krachtige leiding en het doorzettingsvermogen van den Europeaan hier binnen tien jaar tijds een schitterende landbouwonderneming opgebouwd, die jaarlijks millioenen uit den bodem haalt, welke te voren woest en leeg was en waar vrijwel geen mensch kon wonen.

Als men bedenkt, dat op een dergelijke onderneming een 80 Europeanen en een paar duizend Inlanders, welk aantal in den drukken tijd groeit tot 15.000, hun brood en ruim hun brood verdienen; wanneer men weet, dat een dergelijke onderneming jaarlijks bijkans twee millioen gulden aan arbeidsloon uitkeert, dan beseft men diep de beteekenis van den Europeeschen landbouw voor Indië, zoo terecht indertijd door den Directeur van Landbouw in den Volksraad verdedigd.

Tien jaar geleden kreeg de H. V. A. dit erfpachtsperceel van ruim 7.000 bouw in handen en met een Amerikaansche breedheid van opzet, die dezen keer gelukkig eens een zuiver Hollandsche was, werd met de exploitatie begonnen.

Hier zou de grootste suikerfabriek van Java komen, met een fabrieks-capaciteit van 50.000 picol riet per dag. Wegen en ossekarren zouden nooit voldoende capaciteit bieden om een dergelijke hoeveelheid te vervoeren. Kort en goed werd toen besloten geen wegen aan te leggen, maar railbanen, waarop met eigen locomotieven het riet aangevoerd zou worden; waarmee het werkvolk naar de velden zou kunnen gaan; de Eur. employe's het werk zouden controleren en waarmee de geheele onderneming gedreven zou worden. Een spoorwegbedrijf, dat op zich zelf een onderneming is.

Een ganschen morgen van acht tot twaalf hebben wij daar in een der motorlorries, als een keurige auto op rails, met een snelheid van 40 K.M. over de percelen rondgetuft. Hier den aanleg van riettui-

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512
DROGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

nen en het planten bezichtigend, elders een bezem brengend aan de door de Inl. arbeiders bewerkt sawah's, waar op een andere plaats aan een schitterende kolonisatie-kampong, waar de huizen in keurige orde en niet naar het plan van de dessa met kronkelwegjes, zijn neergezet; dan weer langs breede irrigatie-leidingen, die er aangelegd zijn om het overtollige water kwijt te raken. Een volmaakt bedrijf.

Voor 1919 verwacht men op „Djatirot” bij oogst van 700.000 picol, een winst van 15 millioen gulden. Maar zoo is het niet altijd geweest. Na vijf jaren van exploitatie heeft men op het punt gestaan de zaak te sluiten, den grond aan de regeering terug te geven en de verwerkte millioenen af te schrijven. Toen kwam de redding in een advies van het Proefstation. De bodem was te rijk, te geil, als de landbouwer zegt; men moest na het riet planten, dat zou de bodem uitmergelen en hem geschikt maken voor een hoogere suikerproductie. Zoo geschiedde, met schitterende resultaten en millioenen aan winst.

In de slechte jaren gaf de H. V. A. een deel van het perceel terug. Terwijl „Djatirot” uitgroeide tot een schitterend bedrijf, ligt Oost-Djatirot daar in een moeras. In een enkel krotje woont er een eenzaam Inlander, die tracht op den zuren bodem een veldje te beplanten.....

De reuzenwinsten zijn niet gemaakt te koste van de bevolking of de arbeiders. Integendeel: „Djatirot” heeft alles moeten doen om het den arbeiders naar den zin te maken. Nog slechts weinige jaren geleden gaf de onderneming meer dan een ton uit voor het aanwerven der arbeiders, die in de omgeving niet te vinden waren thans is, dank zij de goede betaling, een trek naar de onderneming ontstaan, die alle werfkosten overbodig maakt. De onderneming telt dan ook niet minder dan 17 grootere en kleinere kampongs voor het werkvolk, met een 1500 woningen van de onderneming.....

Wat vooral ook een schitterend feit is van doorzicht en particulier initiatief, dat is de aanleg van een uitstekende waterleiding, — de beste op Java — uit de nabijliggende bergen. Overal in de huizen van de Europeanen en in de kampongs vindt men de kraan, die een vrij gebruik toelaten. Hoeveel daarmee uitgespaard is aan de kosten voor hospitaal en geneesheer, is niet te berekenen. Wel weet men, dat de eerste jaren honderden zieken moesten worden behandeld, terwijl het hospitaal, dat wij bezochten, thans gedeeltelijk leeg staat.

UIT DE INDISCHE PERS.

„Een stukje Indische geschiedenis.” In het afgelopen jaar was het 100 jaar geleden, dat de oorlog in Palembang uitbrak en geleid heeft tot de algehele onderwerping van dat gebied aan het Nederlandsche gezag.

Voor hen, die een gedeelte van hun leven in die Residentie hebben doorgebracht of dat nog zullen doen, en ook voor anderen, is het misschien niet onbelangrijk te weten op welke wijze die gebeurtenissen die aan de toenmalige Indische Regeering veel zorg baarde, heeft plaats gehad en wat daarvan in de „Oetoesan Malajoe” van 21 Januari 1920 wordt gezegd.

In het jaar 1668 had Kjahi Sampara, het toenmalige hoofd van het eiland Banka, het gezag van de Vereenigde Oost-Indische Compagnie erkend, doch was niettemin verplicht in het begin van de volgende eeuw zijn gezag over de gezamenlijke eilanden over te dragen aan den Sultan van Palembang.

De Oost-Indische Compagnie had met dezen vooraf langen tijd te voren handelsrelaties aangeknoopt en ter hoofdplaats een versterking aangelegd op den rechteroever der Moesirivier, met het doel eerst den alleenhandel in peper en daarna (1710) dien in tin uit te oefenen. Dit gelukte vrijwel; althans in het

WEIJNE & STERNFELD
DANS-INSTITUUT.
Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
'S-GRAVENHAGE.
Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

J. P. FLECK - Utrecht
Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGRICHTINGEN
Behangerij ..... Stoffeerdery
... Matrassen en Beddenfabriek ....
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE”
Amsterdam 142
 72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
 Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes. 170
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electricch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

TOKO BOGOR
 Suezkade 122^b - Den Haag - Tel. 3472
Juist gearriveerd:

Chutney
 Gember
 Ikan Merah
 Tjampoer Adoek
 Peteh Assin
 Petis Oedang
 Trassie
 Goela Djawa

Mie en Soeon
 Ketjap Bent. No. 1 & 2
 Div. Indische Koekjes
 Diverse Kroepoek's
 Deng deng
 Div. Boemboes
 en Kruiden
Prima kwaliteit - Matige prijs

jaar 1791 verneemt men, dat de vorsten van Palembang jaarlijks 30.000 picol tin en 26.000 picol peper aan de Oost-Indische Compagnie leverden.

In 1811, vóór dat Java aan de Engelschen werd overgegeven, werden de Nederlanders te Palembang of gedood of verdreven en werd de versterking geslecht.

Raffles zond zijne commissarissen derwaarts om Palembang en Banka van den Sultan over te nemen, doch Sultan Badroeddin weigerde het gezag der Engelschen te erkennen, met het gevolg dat hij werd afgezet en vervangen door zijn jongeren broeder Ahmad Nadjmoeddin, die beide landen in 1812 aan de Engelschen overgaf.

De Engelsche resident bracht in 1813 Sultan Badroeddin weer op den troon, hetgeen zeer tegen den zin was van Raffles, die diensentgevolge verplicht was Sultan Ahmad Nadjmoeddin terug te roepen.

In 1816, na het herstel van het Nederlandsche Gezag, was Raffles als Luitenant-Gouverneur te Benkoelen geplaatst en weigerde hij Palembang aan de Nederlanders over te dragen, tenzij hem daartoe bevel werd gegeven door de autoriteiten in Bengalen.

In afwachting van die bevelen, sloot hij zich aan bij Sultan Ahmad Nadjmoeddin en was diens raadgever bij het verwekken van de verwikkelingen tegen de Nederlanders in Palembang.

Ten einde deze geschillen zoo mogelijk langs vreedelievenden weg te beëindigen, zond de Indische Regeering in 1818 den Raad van Indië Muntinghe naar Palembang, aan wien het mocht gelukken zulk eene schikking tot stand te brengen, dat het gebied van deze Residentie, waar de meeste ongeregelheden hadden plaats gehad, aan Nederland werd overgedragen en het overblijvende deel aan Sultan Badroeddin werd toegewezen.

Deze ontving daarbij den titel van Sultan toea (oude) en zijn jongeren broeder dien van Sultan moedah (jonge).

Hoe de heer Muntinghe aan Sultan Badroeddin, die toch in elk geval zoovele Nederlanders had doen vermoorden en weinige bewijzen van betrouwbaarheid had gegeven, in de waardigheid van Sultan heeft kunnen handhaven, is door niemand ooit goed begrepen.

Doch ook Sultan Ahmad Nadjmoeddin bleef niet betrouwbaar te zijn en bleef, onder invloed van Raffles, die vanuit Benkoelen zelfs krijgsvolk zond, tegen de Nederlanders aegeren.

De heer Muntinghe, dit gekrievd ten laatste moede, liet Sultan Nadjmoeddin als banneling naar Java overbrengen en installeerde in 1818 Badroeddin als Sultan van Palembang.

Deze vond den maatregel van den heer Muntinghe nu juist niet een van de scherpzinnigste, lachte in zijn vuistje en begon op verschillende manieren het bestaan der Nederlanders te bemoeilijken. Op die wijze wilde hij blijf geven van zijne vijandige gevoelens, eerst op langzame wijze, doch later, toen hij overtuigd was van het zwakke garnizoen ter hoofdplaats, door een openlijken aanval op de banting, welke evenwel niet slaagde.

Toch bleek het aan het Nederlandsche gezag, dat het niet sterk genoeg was om met kracht aan de omstandigheden het hoofd te bieden en achtte dit het meest raadzaam om, in afwachting van de komst van de militaire versterking van Java, op het eiland Banka terug te trekken en van daaruit leiding aan de Palembangse zaken te geven.

In het jaar 1819, onder het bewind van den Gouverneur-Generaal van der Capellen, werd die militaire versterking van Java gezonden, doch zij bleef niet sterk genoeg om vóór de monding van de Pedadjoerivier iets nuttigs te kunnen uitrichten, hetgeen Sultan Badroeddin al overmoediger maakte.

Eerst in 1821 gelukte het aan den generaal H. M. Baron de Kock den toestand te beheerschen, Sultan Badroeddin naar Ternate te verbannen en een neef van dezen, Amad Nadjmoeddin, als vorst aan te stellen. Deze, een schijnfiguur, bleef in het geheim deelnemen aan de vijandelijkheden, kwam diensentgevolge in moeilijkheden, werd verplicht afstand te

doen van zijn gezag en in 1824 naar Java overgebracht, waar hij weldra overleed.

Zijn zoon was den Nederlanders al evenmin gunstig gezind en liet dit op duidelijke wijze blijken.

Generaal de Kock kende hem een jaarlijksche schadeloosstelling toe en erkende hem alleen als hoofd van den godsdienst, welke maatregelen hij zoo kwalijk nam, dat hij in 1824 de versterking ter hoofdplaats belegerde.

Deze aanval was echter vruchteloos en nadat zijne weermacht in de bosschen was verlopen en hij nogmaals tevergeefs pogingen had aangewend om zijne zaak in eene voor hem gunstige richting te leiden, gaf hij zich over en werd hij in de maand Augustus 1825 naar Banda verbannen.

Palembang werd daarop tot Gouvernementsgebied verklaard.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Verzoek aan de Chineezzen in Ned.-Indië om hulp en bijstand ten behoeve van het Moederland. De tegenwoordige toestand van Groot-China schijnt aan de Chineezzen in Ned.-Indië veel zorg te baren.

Van het aanknoopen van vriendschapsbanden op politiek gebied is zoo goed als geen sprake, terwijl op de intellectueele ontwikkeling binnenslands nog zeer veel valt af te dingen.

Zonder twijfel zijn er vele Chineezzen die op onderwijs van hunne zoons prijs stellen, doch aan zelfontwikkeling wordt niet gedacht.

De dochters zendt men wel ter schole, doch als zij slechts een beetje zijn opgegroeid, neemt men ze er weer af, evenals trouwens met de jongens, ten einde van hunne kracht in ambacht of huishouding gebruik te maken.

Als de kinderen lezen of schrijven kunnen, vinden de ouders het al heel wel.

Maar op zulk een manier brengt men Groot-China niet vooruit.

Dit land is nu een republiek met een uitgestrekt grondgebied. Het is rijk aan mineralen, doch het volk valt de armoede niet aan en dat is de reden, dat zoovele waardevolle terreinen braak blijven liggen.

Toch zal de Regeering de energie van het volk niet kunnen ontbernen, al ware het alleen maar om de schulden te delgen, welke zij bij andere Regeeringen heeft aangegaan.

Zulk eene verhouding is nu niet bepaald van vriendschappelijke aard. Zij is daarvoor te materialistisch van karakter en berust niet op moreele motieven.

Japan bijv. maakt zich ten opzichte van China schuldig aan grootspraak, wanneer het beweert dat het door miljoenen te leenen, China van grooten dienst is geweest; integendeel, men zal spoedig kunnen constateeren dat, wanneer China niet op tijd de geldelijke verplichtingen nakomt, Japan terstond op de noodige terreinen beslag zal leggen.

En het schijnt naar die insolventie van China te gaan.

Wil men deze bezweren, dan dient er hulp te komen van de zijde van het volk zelf, met steun van de in het buitenland wonende Chineezzen, derhalve ook van de Ned-Indische; een steun, waarnaar men verlangend uitziet en die zonder twijfel op hoogen prijs zal worden gesteld.

Het onderwerp der nu ontginningen moet ter hand worden genomen door kapitaalversterking, ook ter voorkoming dat anderen zich daarvan meester maken.

De Chineezzen in Ned.-Indië, waarvan zooveelen in geldelijken welstand verkeerden, kunnen er veel toe bijdragen dat China kapitaalcrachtiger wordt dan het nu is en zeker niet het minst door althans de goederen, welke zij zich wenschen aan te schaffen, in China zelf te koopen. Dit is al het minste, wat men van een vaderlandslievenden landgenoot kan verwachten, terwijl men, door op die wijze te handelen, niet anders doet dan het voorbeeld van de Duitschers en Japanners volgen.

De Japanners koopen zelfs hun eigen artikelen,

Restaurant KOLLOFFEL
 HEERENGRACHT 241 tusschen Gasthuismolensteeg
 en Raadhuisstraat.
 AMSTERDAM - TELEF. N. 4390.
 PLATS DU JOUR VAN 12-1.30 UUR. 216
 Diners van 4-8 uur à f 1.40 (omvattende Soep of voorgerecht, Vleesch of Visch, Groenten, Aardappelen en Dessert).
 ABONNEMENTSBOEKJES van 10 coupons f 13.—
 Zondags geopend van 4.30 tot 7.15 uur.

LENSVELT NICOLA
 Den Haag Holland 13
*Beschuit en Roggebrood
 voor export.*

Hotel VAN DEN ABEELLEN
SCHEVENINGEN
 Het geheele jaar geopend.
 Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen
 Aanbevelend, P. ENGELS.

„DE BIJENKORF”
 :: Lunch- en Tearoom ::
 Koude- en Warme Schotels 153
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
 LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
 Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
 Directeur: J. VAN GEEMERT.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
 UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Diners en Soupers.
 135 **KOUDE EN WARMESCHOTELS.** J. H. M. KOETS

Het sedert 1911 gevestigde
Indisch Restaurant „Waroeng Djawa”
 Kortenaerkade 10, Den Haag, Tel. 4882
heeft geen filialen.
 TEVENS UITZENDING VAN DINERS. 193

Hotel Café-Restaurant
HET ROOMHUIS „BOSCHHEK”
 Haagsche Bosch Den Haag
 Eigenaar-Exploitant: H. L. P. ALSEM.
Uitstekende Keuken
 Gelegenheid tot het geven van Diners
 en Partijen
 Oprijlaan met Garage. Kegelbanen in aanbouw.
 Tennisbanen. 9

Tel. 4060 - Haag - **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
 CUISINIERS
 Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
 Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
 Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
 Warme Schotels, enz. enz.
 Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Dinners

Dinners à f 0.90
 Vleesch
 Groenten
 Aardappelen

Dinners à f 1.-
 Vleesch
 Groenten
 Aardappelen
 Toespijs

Dinners à f 1.60
 Vleesch
 Groenten
 Aardappelen
 2de Vleesch, Visch
 of gevogelte
 Compôte
 Toespijs

Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES

verkrijgbaar voor 24 Dinners tegen Gereduceerde Prijzen.
 24 diners à f 0.90 f 20.50, 24 diners à f 1.- f 23.-
 24 diners à f 1.60 f 37.50, 24 porties soep . . f 5.-
 Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
 f 2.50 p. couvert.
 Menu op aanvraag verkrijgbaar.
 Verzoeken bussen te weigeren met verbroken contrôle-sluiting.

Restaurant VAN DER PIJL

PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
 Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant

„Central”

In alle Kamers warm en koud water
 De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & Z

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout.

Dejeuners, Dinners, Soupers
 Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

HOLLAND HOTEL
 tegenover de Wagenbrug
Restaurant à la carte en pension
DEN HAAG

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA

LEIDSCHEN KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
 AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.

Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 DAGELIJKS RIJSTAFEL.
 NDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
 KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
 Lift. **Centr. Verwarming**

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
 uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
 te Gouda.

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.

Garantie voor gave overkomst.

niettegenstaande zij zeer goed weten hoe de kwaliteit daarvan, in vergelijking met die van andere landen, nu niet bepaald superieur te noemen is.

Een van de oorzaken, waarom China er financieel zoo zwak voor staat, is, dat het buitenland zoo veel goederen invoert en het Chineesche volk deze koopt, doordien die artikelen zooveel goedkoper op de markt worden gebracht, terwijl het land zelf minder uitvoert.

In de „Djawa Tengah” van 17 Januari 1920 roept de persoon, die zich teekent Cheng-Hseu-Sheng, de Chinezen van Ned.-Indië op, met het doel om zich onderwerpelijk in beweging te stellen en niet te wachten totdat het te laat is en China aan den rand van een afgrond staat.

De betooging van Chineesche studenten in de straten van Peking in verband met de Foochow-zaak. Naar aanleiding van de bezetting van Foochow (provincie Fukiën) door de Japanners, hebben duizenden studenten, waaronder ook vrouwelijke, zich op Zaterdag 29 November 1919 in de Tian-Au-Men verenigd, van waaruit zij in optocht togen naar het kantoor van den President der Chineesche Republiek, met het doel tegen die bezetting te protesteeren.

In den stoet werden vaandels gedragen, waarop geschreven stond, dat men een groot bracht aan Foochow; dat Fukiën een deel was en bleef van China en dat men het volk als broeders erkende.

Verder, dat men protesteerde tegen de Regeeringspolitiek en geen Japansche goederen meer zou koopen.

Vele personen, die deze betooging hebben gezien, zijn van meening, dat de lagere Japansche autoriteiten zich in de Chineesche volksstemming hebben vergist en de hoogere autoriteiten verkeerd hebben ingelicht.

Ook acht men het niet onmogelijk, dat het de bedoeling is geweest een breuk tusschen China en Japan uit te lokken, waartoe schijnt te hebben bijgedragen het gerucht dat verspreid werd, als zoude Japan een 12-tal wegens halsmisdaden veroordeelde Formosanen uit de gevangenis hebben losgelaten en naar Foochow gezonden, om de leiding van de daar te verwekken opstootjes tegen de studenten op zich te nemen.

Deze lieden zouden zijn ondergebracht in het Formosaansche clubgebouw en gesteund worden door de reeds in Foochow aanwezige Formosanen.

Het geld zou, volgens de „Shanghai Gazette”, door de Bank of Taiwan zijn verstrekt, terwijl de wapens door het Japansche Consulaat zouden zijn uitgereikt.

De Japansche Consul te Foochow schijnt de geheele leiding te hebben gehad.

De betooging van de Chineesche studenten had een regelmatig verloop, zoodat de politie zich alleen maar met het rijtuig- en karrenvervoer had te bemoeien.

Het rekest, dat zij aan het Departement van Buitenlandsche Zaken hebben afgegeven, hield in het verzoek aan de Regeering, om een vaste richting in de Foochow-aangelegenheid aan te nemen. (Perniagaan, 29 Dec. 1919).

„China en het opium”. Zooals bekend, bestaat er een tractaat tusschen China en de Westersche Mogendheden, waarbij bepaald is dat de opiumcultuur en het opiumverbruik in China, behalve voor geneeskundige doeleinden, is afgeschaft. In de werkelijkheid schijnt de toestand evenwel eenigszins anders te zijn; althans in de „Djawa Tengah” van 21 Januari 1920 wordt melding gemaakt van een telegram in de „Times”, waaruit zou blijken dat er een belangrijke clandestiene handel in opium bestaat en welk artikel uit Japan naar China wordt ingevoerd.

De personen, die zich daarmede bezighouden, zijn Amerikanen en Engelschen, terwijl de voorraad-schuur van het artikel in Japan wordt aangetroffen. Volgens vertrouwde berichten schijnt China de vervaardiging van opium in eigen land aan te moedigen en den invoer van dat artikel uit Engelsch-Indië tegen te houden.

De „Times” acht dit nu wel geen ernstig ver-grijp, doch raadt China toch aan met kracht vast te

houden aan het eenmaal uitgevaardigde verbod.

Of het daartoe in staat zal zijn is een andere vraag want deed zij het wel, dan zou de revolutionaire actie, die van het Centraal Bestuur uitgaat, wel eens er bij kunnen inschieten.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De 15 April-afl. bevat een artikel van Prof. Mr. J. C. Kielstra: „Suriname's toekomst”, naar aanleiding van het rapport der S.S.S. (hr. Kasteleijn e.s.). Het wel schr. niet aarzelt zijn bewondering uit te spreken voor den verrichten arbeid, heeft hij toch enkele bedenkingen tegen de voorgestelde maatregelen om Suriname uit zijn verval op te heffen. Zoo koestert hij o.m. geen groote verwachtingen van immigratie van Javaansche werkkrachten (eigenlijk de spil waar alle omheen draait), omdat de Javaansche bevolking in economisch betere omstandigheden verkeert dan men haar voorshands in Suriname kan aanbieden. Verder waarschuwt Prof. K. tegen te hoog gespannen verwachtingen als gevolg van verleenden financieelen steun. Want als na een tiental jaren blijkt dat Suriname, ondanks de daaraan ten koste gelegde gelden, als gevolg van natuurlijke verhoudingen, toch niet tot bloei is gekomen, zou men op grond daarvan Nederland al minder geschikt voor het beheer van koloniën kunnen beoordeelen. Enz.

Orang Peladang.

In het April-Nr. van dit maandblad schrijft de heer J. A. Oortman Gerlings over het leven van den assistent in de cultures ter S.O.K. — Verder bevat dit No. een stukje over den „toestand van de fokkerij en de stapel in de kolonie Suriname” (volgens gegevens uit Bulletin No. 38 van het Dep. van den Landbouw aldaar).

Geologische onderzoeken in Ned.-Indië.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is een werk verschenen, waarvan de lange titel luidt: Mededeelingen en Rapporten van het Depart. der Burg. Openb. Werken. Verschillende onderwerpen. No. 1. Geologische onderzoeken ten behoeve van 's lands Waterstaats-gewestelijke- en gemeentewerken in Nederlandsch Indië, door Dr. G. J. N. Hengeveld. Van dit uit 3 deelen bestaande geschrift ontvingen we slechts het eerste deel, waarin zijn opgenomen de geologische onderzoeken verricht gedurende de jaren 1914 en 1915. (Volgens een generale inhoudsopgave bevat dl. II de uitkomsten over 1916 en '17 en III die over 1918). Aan den eigenlijken tekst gaat een belangrijk hoofdstuk vooraf over de geologische gesteldheid van Java en Madoera (verduidelijkt door een kaart, welke, wat de geologische indeeling betreft, beduidend afwijkt van de bekende kaart van de hh. Verbeek en Fennema).

„De Indonesiër en zijn grond”.

In de Febr.-afl. van „Koloniaal Studien” schrijft Mr. G. J. Nolst Trenité een uitvoerig artikel 1) ter bestrijding van Prof. C. van Vollenhoven's opvattingen over de agrarische rechten van de Inlandsche bevolking, zooals ze zijn vastgelegd in diens jongste geschrift: „De Indonesiër en zijn grond”.

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 21 dezer bevat een opstel over de ceder-industrie in Ned.-Indië, waaruit blijkt, dat deze industrie (voornamelijk wordt klapper-, daarnaast ook katjang-, djarak-, kapok- en palmolie enz. verwerkt) vooral gedurende en na de oorlogsjaren een zeer belangrijke factor op de wereldmarkt is geworden. De meeste fabrieken bevinden zich op Java, waaronder een 14-tal van een capaciteit boven 250 tons ruwe olie per maand. (Sommige produceeren wel 2000 tons per maand). Op de Buitenbezittingen zijn 7 groote ondernemingen, waarvan er 3 eerst dit jaar in werking zullen treden. Als vaststaand mag worden aangenomen dat — met inbegrip der kleinere fabriekjes van de bevolking — de opbrengst in 1920 ongeveer 400.000.000 K.G. ruwe olie zal bedragen (waarvan voor export ± 275.000.000 K.G.). Van de voornaamste maatschappijen, welke zich met het oliebedrijf in Indië bezig houden, vindt men nadere bijzonderheden vermeld.

Publicaties Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat.

In afl. III van den 12en jaarg. is opgenomen (als

1) De aflevering zelf werd nog niet ontvangen; de beschouwing van Mr. N. T. bereikte ons als overdruk; de titel luidt: Van Vollenhoven's jongste agrarisch geschrift.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
 Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
 Electriche Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
 Salon de Rafraîchissements 185
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW W. RIJCKEN Gzn. 211

Bijlage I) de tekst eener lezing van den landbouwleeraar W. E. K. Baron van Lijnden, over het aanplanten van voedingsgewassen op ondernemingen, in verband met de teeltwangordonnantie, gehouden te Malang, 10 Oct. 1919. — Verder is er in opgenomen een causerie over de koffiebessen-boeboek, van Dr. Wurth; van den hr. J. F. G. Raabe over den Javaanschen veestapel en van den hr. J. J. Ochse over ooftteelt.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 17: Rozenhout, Bois de Rose femelle uit Suriname (met ill.), door J. W. Gonggrijp (eerste gedeelte). — „Sumatra”- en „Java”-methode bij de rijstcultuur, door Dr. L. P. de Bussy. — IJzerertsen in Ned.-Indië (Publicatie No. 7 der Verslagen en Mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en hare toepassingen). — De handel van Hongkong gedurende het 3e kwartaal van 1919, 1918 en 1917 met Ned.-Indië en eenige andere landen. — De overzeesche handel na den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (De afwateringswerken op den Kloet. — Economische gegevens van Curaçao. Enz.). — Arbeidsverhoudingen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft titels van literatuur over vetten, oliën en wassen.

Handelsberichten.

Het Nr. van 22 dezer bevat het eerste gedeelte van een overzicht omtrent den uitvoer van Java en Madocera gedurende het jaar 1919. — Verder o.m. gegevens over den economischen toestand van Curaçao gedurende Februari 1920.

Holland Express.

Onder den titel: Twee belangwekkende eilanden van den Indischen Archipel: Bali en Lombok, geeft de hr. H. Ch. G. J. van der Mandere een populaire beschrijving van land en volk dezer twee meest bekende kleine Soenda-eilanden, in de Nrs. van 17 en 24 April van het weekblad „Holland Express”. Voor degenen, die bekend zijn met den reisgids voor toeristen over die eilanden, welke door wijlen Dr. A. H. Pareau werd geschreven (Amsterdam, J. H. de Bussy, 1913), bevat deze beschrijving zoo goed als geen nieuws. De overigen kunnen er wellicht iets uit leeren, maar dezen zullen goed doen de toegevoegde (werkelijk mooie) afbeeldingen niet in verband te brengen met den tekst, daar ze alle betrekking hebben op Sumatra's Westkust. Onderschriften als Batipoeh, Soengai Lasih, Sawah-bewerking, Loeboeng Selassie enz. moeten er wel toe bijdragen de oningewijden in den waaen te laten, dat die afbeeldingen hen met Bali of Lombok bezighouden.

Gids voor Tempelbouwwallen.

Als uitgave van den „Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië” is verschenen ter Landsdrukkerij te Weltevreden een „Korte gids voor de tempelbouwwallen in de Prambanan-vlakte, het Dieng-plateau en Gedong Sanga”, samengesteld door (Mej.) Dr. M. Lulius van Goor, ambtenaar bij den Oudheidk. Dienst. Met foto's, kaartjes en plattegronden. Het hoofdstuk over Gedong Sanga is geschreven door den hr. P. V. van Stein Callenfels, evenals een tweetal bijlagen, welke een verklaring geven van reliefs van Tjandi Prambanan.

Rubber-Literatuur.

Ned.-Indisch Rubbertijdschrift. 15 Maart 1920. Het enten van Hevea, door Oey Tiauw Hok. — De rubber-crisis in Cochinchina, door R. M. Brantz. — Rubbercultuur op een gezonde basis. — De verhouding van de erfpacht tot het werkvolk. — De Amsterdamsche rubbermarkt in 1919. — Hevea en klap-pers. — Rubbercultuur in Britsch-Guinea. — Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië. Maart 1920. Bark thickness in Hevea Brasiliensis, by Dr. C. D. la Rue. — Microtechnische mededeelingen, door C. v. Zijp. — Id. Algem. gedeelte. No. 6. Enkele opmerkingen over anatomie en selectie van Hevea, door Dr. P. Arens. — Over de vorming van het melksap van Hevea Brasiliensis, door Dr. W. Bobiloff. — Bastonderzoek en productie-opnamen in verband met uitdunning in oude tuinen, door Gehlsen. — Bruine binnenbastziekte, door Harmsen. — Mededeelingen van het Besoekisch Proefstation. Rubberserie No. 13. Over den invloed van zwaar tappen op de chemische samenstelling van de latex, door Dr. W. H. Arisz.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 3: Arowakken V (Wapiana), door d. J. d. J. — Prof. Dr. G. A. J. Hazen, de nieuw benoemde hoogleeraar in het Javaansch aan de Univer-

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door 100 stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

siteit te Leiden (met portret. 1) — Indische brieven over „Planters lief en leed”, door O. M. A. (vervolg: in de Thee). — De vaart van Nederland op Oost-Indië (Stoomvaartm. „Nederland”, „Rotterdamsche Lloyd”), door H. Ch. G. J. van den Mandere (vervolg). — Een en ander over de taak der overheid in Indië (vervolg).

Het Javaansch Schimmenspel.

De hr. Constant van de Wall, die wegens gezondheidsredenen in Nizza vertoefte, had de vriendelijkheid ons een drietal nummers te doen toekomen van de vereenigde tijdschriften „Caecilia” en het „Muziekcollege” (n.l. van 1 en 15 Febr. en 1 Maart), waarin een leerzame causerie van zijn hand voorkomt, getiteld: „Het Javaansch schimmenspel”.

The Import & Export Trader.

Het Nr. van 19 April bevat o.m. een artikel: Results and prospects of the Dutch East Indian plantations (een uittreksel uit de beschouwingen in „In- en Uitvoer” over onze Indische cultures in 1919 en hare vooruitzichten voor 1920).

Hanauer Biographien.

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan der „Hanauer Geschichtsverein” is een gedenkschrift uitgegeven „Hanauer Biographien aus drei Jahrhunderten”, samengesteld door Dr. K. Siebert. We vinden daarin ook het portret met levensbijzonderheden van den beroemden natuuronderzoeker Georg Eberhard Rumphius, Hanauer van geboorte.

Het Nederlandsche Zeewezen.

Het Nr. van 16 April bevat het eerste gedeelte eener beschouwing van den hr. H. Ch. G. J. van der Mandere over de teruggave van de Indische koloniën aan Nederland (13 Augustus 1814).

De Tropische Natuur.

Afl. 3 van jaarg. IX brengt een geïllustreerd artikel van den hr. H. Schroo over houtbijen (Jav. kombang, Soend. bangbara). — Verder eene bijdrage van den hr. J. Beumée, getiteld: een bezoek aan de modderbron Kesong (in Rembang).

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië.

No. 38 bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Algemeene plantenteelt, door A. de Koning. — Bij de Marind-Anim (Kaja-Kaja's). Grondbewerking, door P. Vertenten. — Hebben de Molukken waarde voor grootcultuur? door A. J. Koen. — In de rubriek Landbouw en cultuurberichten vindt men o.m. „Kleine landbouw” in Nederlandsch-Indië en Amerika. — Vlekken op sheets, door E. van Vollenhoven. — De vaststelling der padieprijzen door de Regeering en nog wat.

* * *

Ten besluite nog de titels van eenige, sedert het vorig overzicht ontvangen publicaties:

Bijdrage tot de kennis der krullotenziekte (der cacao), door G. Stahel. (Departement van den Landbouw in Suriname. Bulletin No. 39).

Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië, 1918. (Weltevreden, Albrecht en Co., f 4.—).

Caoutchoucbedrijf op Noesakambangan. Verslagen over 1914 tot en met 1917. Uitgave van het Departement van Justitie in Ned.-Indië. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag van den dienst der zoutregie en van de daarbij behorende afdeling: vervoer en verkoop over de jaren 1916 en 1917. Uitgave van het Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië. (Weltevreden, F. B. Smits).

Rapport, uitgebracht door de Commissie ingesteld tot het houden van een onderzoek inzake het geschil tusschen de directie der Koninklijke Paketvaart-Maatschappij en een deel van haar varende personeel. (Gouv. Besluit No. 2x van 27 Sept. 1919). Met verslag van de vergaderingen der „Commissie geschil K. P. M.” (Weltevreden, Landsdrukkerij, 2 stukken).

Verslag omtrent het weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië over het jaar 1918. Met 10 Bijlagen. ('s-Gravenhage „Luctor et Emergo”).

De Minahassa (met ill.), door v. d. W. (Weekbl. voor Indië, No. 48). — Baras Kangean (Nog eens: Kangean

1) Men zie ook het Indische weekblad „De Reflector” van 13 Maart j.l., waarin een waardeerend artikel: Dr. Hazen's vertrek.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenas, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Kobe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 45.000.000.- Reserven f 30.000.000.-

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 100.000.000.- (t. w. : kap. f 75.000.000.— en reserve f 25.000.000.—)

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingen
Rokin Zaandam
Mauritskade Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten. Voorschotten in rekening-Courant. Deposito's. Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding. Gelegenheid tot open en gesloten bewaargaving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.- Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Boreulo Boskoop Coevorden Culemborg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Haarlem Harlingen Heerenvveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogezand Hulst Katwijk Leenwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg Purmerend Schagen Schoonhoven Sliedrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenendaal Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

TAAMS & KEYSER

Bankstraat 10 's-Gravenhage IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen. Cultures - Industrie - Handel. Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden. COUPONS. REK.-COURANT.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER BEVERWIJK; BLOEMENDAAL EDAM, HILLEGOM, HOOFDORP, LISSE, PURMEREND IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

Safe-Inrichting.

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 39 - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481 RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S. Met 1 dag opzegging . . . . . 2 0/0 Met 3 maanden opzegging . . . . . 3 0/0 Met 1 jaar opzegging . . . . . 4 0/0 Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht. ADVIES BIJ BELEGGING.

Crediet- en Effectenbank „die Haghe” Laan 9 - 's Gravenhage - Tel. H. 8892 ALLE BANKZAKEN

HET ASSURANTIEHUIS — KEIZERSGRACHT 213 — AMSTERDAM
 TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2145

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN

Directie: F. A. SOREL.

**NEDERLANDSCHE
HANDEL - MAATSCHAPPIJ**

Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.-
 Statutaire Reserve 14.590.545.-
 Buitengewone Reserve 17.000.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
 Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
 ferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrifte-
 lijke of Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. —
 Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van
 Effecten en alle andere Bankzaken.

Algemeen Assurantiëkantoor DE BAS
 Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon N. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering
 op de billijkste conditiën.

Bank-Associatie
 Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.
 Kapitaal en Reserves f 11.500.000.-. Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.
 Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang,
 Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken,
 provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd,
 likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren,
 mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas,
 melk Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken,
 bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

f 26.000.000.-

Omdat de

Z. H. V.

Weteringkade 41
 's-Gravenhage

geen enkel beperkende bepaling
 in haar voorwaarden heeft kon
 zij reeds zulk een belangrijk be-
 drag aan collectieve verzekering
 tegen ziekte afsluiten.

in nieuwe banen geleid, door S. (Id. No. 49). — De
 Minabassa (goudmijn Totok), door G. van der Waals
 Jr. — De geschiedenis der Java-Suikerindustrie. Voor-
 dracht van H. F. M. van Es. (Id. No. 50).

Een brokje geschiedenis van een klein stukje Jaca-
 traschen grond, door Glanor. (De Reflector No. 12).

Regeerings-Almanak voor Nederlandsch-Indië I.
 Grondgebied en bevolking. Inrichting van het Bestuur
 van Ned.-Indië en Bijlagen. II. Kalender en Perso-
 nalia. (Weltevreden, Landsdrukkerij, 2 dln., f 7.-)

Suriname.

Het Rapport van het Suriname Studie-Syndicaat
 vindt in de pers de waardeering, die het in zoo hooge
 mate verdient. In onze vorige nummers wezen wij
 daar op. In schrille tegenstelling daarmee staat het
 volgende, dat wij overschrijven uit een voortrefte-
 lijke beschouwing over het werk en het Rapport van
 het Syndicaat van de hand van den oud-Gouverneur
 Baron van Asbeck, waarvan wij het eerste ge-
 deelte aantreffen in de „Economisch-Statistische
 Berichten” van 21 April:

„Den 3den Maart j.l. stelde het [Syndicaat] de
 Ministers, de Staatsraden en de Volksvertegenwoor-
 digers, te zamen ongeveer 175 genoodigden, in de
 gelegenheid te 's-Gravenhage in het Hotel de Twee
 Steden te vernemen, welke de ervaringen en welke
 de conclusiën van de Studiecommissie waren. 2½ pCt.
 der genoodigden was aanwezig. Gelukkig laat de
 commissie zich daardoor niet ontmoedigen. Zij heeft
 alleen even gerild bij de aanraking met die „rijkskoude
 onverschilligheid”, die 32 jaren geleden al gecon-
 stateerd werd door P. M. Netscher.”

Deze houding is meer dan ergerlijk. Ze is schan-
 dalig. En dat zijn de menschen die te beslissen heb-
 ben over het wel en wee der kolonie. Heeft men het
 in Suriname niet aan het rechte eind, wanneer men
 daar niet veel verwacht van de belangstelling der
 Staten Generaal? In het nummer van 16 Januari
 j.l. schreef „De West”:

„De Kamer is niet competent om de aangelegen-
 heden der kolonie te beoordeelen.”

Aan de heeren wordt een gelegenheid geboden
 om van die aangelegenheden iets te vernemen en
 zij blijven weg!

Wij kunnen het overzicht van Baron van A s-
 b e c k, na hetgeen wij in vorige nummers over het
 Rapport schreven, niet op den voet volgen. De ver-
 klaring van den val van den uitvoer van balata van
 1 miljoen kilo in 1914 tot ruim 200.000 kilo in 1915
 is volgens den oud-Gouverneur anders dan die het
 Rapport geeft. Zijn zienswijze, die naar onze mee-
 ning de juiste is, volge hier:

„Wat is in het kort de zaak? De nieuwe balata-
 verordening was in Augustus 1914 aangenomen,
 maar de Minister van Koloniën gelastte haar niet
 uit te voeren — een handeling, die door de „N. Rott’
 Courant” onder de staatsrechtelijke monstra van
 Minister Pleyte werd gerangschikt. — Toen einde-
 lijk in Maart 1915 tot uitvoering kon worden over-
 gegaan, was het te laat. Bovendien had het bestuur
 der kolonie aan de tappers uit Britsch-Guyana kos-
 teloozen terugvoer daarheen aangeboden, waarvan
 door velen was gebruik gemaakt; inderdaad „in
 verband met de voedselschaarste” zooals de com-
 missie zegt, maar het bestuur zou niet tot dien stap
 zijn overgegaan als die Demerara-tappers op den
 gewonen tijd van het jaar arbeid in de balata-indus-
 trie hadden kunnen vinden. Ten onrechte zegt dus
 de commissie, dat de val van 1 miljoen kilo in 1914
 tot 200.000 kilo in 1915 door de exploitanten zelf
 gewild zoude zijn. Die val is een gevolg van moe-
 derlandsche onrechtmatigheid.”

We willen hier nog een zinsnede lichten uit de
 beschouwingen van den oud-Gouverneur:

„.....” op de derde plaats, dat voortdurende per-
 soonswisseling, inzonderheid van gouverneurs en
 administrateurs van financiën, uit wier departe-
 ment de herziening der balataverordening moest

HOEKER & ZN.
 Uitsluitend adres Heerengracht 435-437

Goud - Zilver
 Paarden - Brillanten

AMSTERDAM 192 Telefoon 309 Noord

voortkomen, voor deze herziening een onoverkome-
 lijke belemmering was.”

Ja juist, die voortdurende persoonswisseling is
 een ramp voor de kolonie. Wij hebben daar in den
 treure op gewezen.

Met belangstelling zien wij het vervolg van Baron
 van Asbeck's beschouwingen te gemoet.

* * *

Ook in „De Aarde en haar Volken” van 20 April
 een goed overzicht van het Rapport van het Studie-
 Syndicaat, onder het hoofd „De toekomst van Suri-
 name”. Het stuk — geteekend H. J. v. B. — is
 verlicht met 13 aardige kiekjes. Het slot van het
 artikel moge hier volgen:

.....,Zij (de Commissie) heeft met dit doorge-
 werkt rapport, vol cijfers en feiten, vol eigen waar-
 nemingen en op goede gegevens gebaseerde conclu-
 sies, een belangrijk stuk werd geleverd; laat ons
 hopen dat de volksvertegenwoordiging en de regeer-
 ring er de noodige aandacht aan zullen geven. Want
 het woord is thans aan het landsbestuur; het particu-
 lier initiatief zal later nuttig werk kunnen doen
 en is daartoe (dat blijkt uit dit gansche werk) ook
 wel bereid, maar eerst zal de regeering voor moeten
 gaan. En hoewel velen ertegen zijn, nog meer geld
 aan Suriname op te offeren, lijkt ons dit belangwek-
 kend rapport wel vele motieven te bevatten om dit-
 maal de poging te wagen in het vertrouwen, dat het
 hier geen „goed geld naar kwaad geld gooien” zal
 blijken, doch integendeel een „uitzetten op rente”
 zal worden.”

Aardig kenmerkt Baron van Asbeck in
 zijn bovengenoemde beschouwing de tot dusverre ge-
 volgde politiek omtrent Suriname als „de politiek
 der jaarlijksche leven rekende subsidiën” en
 die voorgestaan door het Suriname Studie-Syndicaat
 als „de aanwending eenige jaren achtereen van
 groote leven w e k k e n d e bedragen.”

* * *

„De Suriname” meldt, dat de heer Adolf F. C.
 Curiel, tijdens zijn jongste verblijf in Europa, er in
 geslaagd is om Fransch kapitaal te interesseeren voor
 Suriname. Een syndicaat is gevormd, waarvan de
 heer Curiel zelf deel uitmaakt, dat de mogelijkheden in
 Suriname zal onderzoeken.

Voor dit doel zijn reeds uitgekomen de heer
 Ouahée en Cayla. De laatste is landbouwkundig in-
 genieur.

„De Suriname” had een kort onderhoud met de
 heeren. Deze konden echter nog geen bepaalde in-
 drukken geven. Zij verklaarden zich vooral te in-
 teresseeren voor cultures en zeiden dat veel zou af-
 hangen van het arbeidsvraagstuk. Van belang is,
 dat men vooraf weet wat de kosten per immigrant
 zijn en op dit punt niet bloot staat aan verrassingen.

* * *

Er is een expeditie onder leiding van professor
 Grutterink binnendoor naar Nickerie vertrokken
 om van daar de Corantijn op te varen.

Het doel is een onderzoek naar mineralen in te
 stellen in het bergland dat door de Kabalebo wordt
 doorsneden, ongeveer ter hoogte waar de Dalbana-
 kreek in de Kabalebo valt.

Bij de expeditie hebben zich aangesloten de hee-
 ren J. Boonacker, wd. houtvester, dr. G. Stahel,
 directeur van het Landbouwproefstation, en A.
 Reyne, entomoloog. De twee laatstgenoemden zul-
 len het te bezoeken gebied op flora en fauna onder-
 zoeken.

De heer E. J. Kempees, directeur van Openbare
 Werken en Verkeer reist mede tot Nickerie. Hij keert
 per eerste gelegenheid terug.

* * *

Volgens „De West” heeft de expeditie van Prof.
 Grutterink in het Marowijne-gebied asphalt ont-
 dekt. Het blad deelt het bericht evenwel onder
 reserve mee.

* * *

AUG. SAVELKOUL - AMSTERDAM
 SINGEL, HOEK HEILIGENWEG 30

Batavia - Semarang - Soerabaya - Bandoeng

HEERENKLEEDING NAAR MAAT

Indische Uitrustingen

Vraagt geïllustreerden Catalogus.

J. P. KUIJPERS v/h Coupeur
fir. Domhoff

1ste Klas Inrichting voor:
DAMESKLEEDING NAAR MAAT
Specialiteit in Amazone Costumes
BONTMANTELS EN PELTERIJEN

Den Haag - Oude Molstraat II - Telefoon H. 9320

Electro-Technisch Bureau
H. VAN ZIJL

Fr. Valentijnstraat 102 DEN HAAG Tel. H. 8017

Licht, Kracht, Verwarming, Schel...
... en Telefoon-Installatiën. ...

De Algem. Spaarverzekering
Anna van Saxenplein 3
's-Gravenhage
Oppericht 1907 199

COÖPERATIEF SPAARSYSTEEM

Alléén in 1919
werd ingeschreven voor
Drie Miljoen Gulden

Vraagt gratis Brochure!

„De West” schrijft:
In de vergadering van 24 Maart van de Koloniale Staten heeft de voorzitter medegedeeld, dat o.m. ingekomen zijn twee gelijkluidende brieven, ontworpen door eene commissie van redactie uit de Staten en gericht aan den Minister en de Tweede Kamer, ter bevestiging van de telegrammen, die de vorige maand naar Nederland werden verzonden in zake de Rorac kwestie.

petroleum in de locomotieven, naar het schijnt met aanvankelijk succes.
De „Argosy” vestigt nu de aandacht op het voorkomen van bruinkool in de kolonie. Nu andere brandstoffen zoo duur zijn, meent het blad dat de ontginning van bruinkool aan te bevelen is. Bruinkool is een brandstof die het midden houdt tusschen turf en steenkool.
Het is misschien zaak om aan deze vraag ook aandacht te wijden in onze kolonie, schrijft „De West”. Het is bekend, dat bruinkool-lagen ook hier voorkomen.

De ontwerpen, die met algemeene stemmen werden goedgekeurd, luiden als volgt:
De Koloniale Staten van Suriname bevestigen hierbij het telegram d.d. 8 Februari j.l. aan Uwe Excellentie, (Uwe Kamer) luidende (volgt het bekende telegram):
In aansluiting aan het gedrukt verslag der zitting van 7 Februari j.l., veroorlooven zij zich het volgende op te merken.

Ten slotte een bericht, dat meer dan één lezer verblijden zal:
De gouverneur heeft een ontwerp ingediend bij de Koloniale Staten, strekkende de pensioenen van gepensioneerde en nog te pensionneeren ambtenaren, te verhooggen met 20 percent.
Deze verhooging zal tellen met ingang van 1 Jan. dezes jaars.

Uit bedoeld verslag blijkt, dat eenige leden de uitgifte der Rorac concessie aan de Naamlooze Vennootschap Exploratie Maatschappij voldoende gemotiveerd achten door de overweging, dat door die uitgifte de eventuele vorming van een bauxiettrust in Suriname zou zijn te voorkomen.
De meerderheid der leden was echter van oordeel, dat nader overleg wenschelijk was omtrent de vraag of de voorgenomen uitgifte het meest in het belang was te achten van de kolonie.

Curaçao.

Daar de wd. Gouverneur bezwaar maakte om het verleenen der concessie uit te stellen, besloot men zich te wenden tot den minister van koloniën, met verzoek het daarheen te willen leiden, dat de beslissing werd uitgesteld, en aan de Tweede Kamer steun te vragen voor dit verzoek.

De verbinding met de Bovenwindsche Eilanden.

De ter zake aangenomen motie en de naar aanleiding daarvan naar Nederland verzonden telegrammen werden op 8 Februari ter kennis gebracht van den wd. gouverneur.
Zijne Excellentie heeft niettemin gemeend daags daarna de concessie te moeten verleenen aan de naamlooze vennootschap Exploratie en Exploitatie Maatschappij, daardoor aan minister en Tweede Kamer de gelegenheid ontnomen om eventueel goedgegunstige beschikken op het verzoek van de Koloniale Staten.

Bij een wetsontwerp tot wijziging der begrooting voor 1918 is in het V.V. der le Kamer gevraagd „of nu eindelijk het tijdstip niet is aangebroken, om een betere verbinding tusschen de eilanden onderling in het leven te roepen.” De oude kwestie. Het antwoord van den Minister is verrassend: „Dat oogenblik is inderdaad aangebroken. Het was naar mijn meening al lang aangebroken. Het doet mij genoegen thans de Kamer te kunnen mededeelen, dat inmiddels de Gouverneur van Curaçao een tweede vaartuig heeft aangekocht, een schoener van 150 ton, voor passagiersvervoer ingericht, ter verbetering van het verkeer tusschen de genoemde eilanden.”

De Koloniale Staten zijn van oordeel, dat deze handelwijze van den wd. gouverneur tegenover het college niet juist is en niet bevorderlijk aan eene goede samenwerking tusschen de gestelde machten in de kolonie.

Het zou ons niet verwonderen, als dit „genoegen” tot den Minister beperkt is gebleven, en althans de steller van de vraag maar matig tevreden is.

Te minder was er h. i. reden om tot de onmiddellijke uitgifte der concessie over te gaan, omdat de vraag gerezen was, of — gelet o. m. op het feit dat genoemde maatschappij aan den lande een bedrag van ongeveer f 64000 terugbetaalt voor exploitatiekosten — hier gesproken kan worden van een uitgifte onder gewone concessievoorwaarden. Eerder schijnt hier aanleiding om te spreken van een uitgifte onder buitengewone voorwaarden, welke, ingevolge artikel 3 der bauxietverordening, bij of krachtens koloniale verordening behoren te worden vastgesteld.

In het vervolg van het V. V. werd immers gezegd: „Thans toch wordt die verbinding nog steeds onderhouden door een zeilschoener, wat uit den aard der zaak zeer tijdroovend is en hoogst nadeelig werkt.” De Minister schijnt hieruit gelezen te hebben, dat het bezwaar bestaat in het gebruik van slechts één zeilschoener, terwijl uit het verband o.i. volgt, dat er geklaagd werd over de aanwezigheid van maar een zeilschoener. Wij worden in onze meening versterkt niet alleen door wat de geschiedenis van dit „verbindingsvraagstuk” leert, maar ook uit het beroep in het V. V. gedaan, op eene ministerieele toezegging bij de behandeling van de begrooting voor 1919 in de Eerste Kamer. Zien wij goed, dan kan hiermee niet anders bedoeld zijn, dan deze verklaring: „Mocht zich de gelegenheid voordoen van tegen een billijken prijs een stoomschip te koopen, dan zal de ondergeteekende niet aarzelen, daarvan gebruik te maken.”

Naar „De West” verneemt, bestaat het voornemen om binnenkort een drietal jongelieden uit te zenden naar Nederland om praktisch verder te worden opgeleid voor het boerenbedrijf. Men zal zich herinneren, dat voor dit doel een post op de begrooting was gebracht.
Het eerste drietal is gekozen uit afstammelingen der Hollandsche boeren. Het Gouvernement verschaft alleen passage. Voor hun onderhoud moeten de uitgezonden in Nederland zelf zorgen. Zij moeten twee jaar praktisch werken op boerderijen.

Dit schijnt nu van de baan te zijn. Wat ook waarschijnlijk wordt uit de herhaling der mededeeling, dat overleg gaande is met de K. W. I. M., om een van de Bovenwindsche eilanden in het vaarplan van de maatschappij op te nemen.
De minister gelooft, dat, wanneer ook daaraan is voldaan, aan elken redelijken wensch van de Bovenwindsche (en van de Benedenwindsche?) eilanden zal zijn tegemoet gekomen.

Het kolenvraagstuk wordt ook in de Engelsche kolonie Demerary nijpend. Men stond voor het feit, dat op een gegeven oogenblik het spoorverkeer zou moeten worden stopgezet, bij gebrek aan kolen. Proeven worden genomen met het verstoken van

Plantersvergadering.

Wij ontleenen aan Voz di Pueblo nog het volgende omtrent de vergadering van planters, voorgezeten door den Gouverneur, waarin Z. Exc. mededeeling heeft gedaan van zijne plannen ter verbetering van den economischen toestand der bevolking. Het ligt in de bedoeling van gouvernementswege steun te verleenen aan den grooten landbouw, in hoofdzaak voor het aankweken van veevoedergrassen en rasverbetering en wel in den vorm van

Plantersvergadering.

J. M. van KEMPEN & ZONEN

Kon. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 198
-Gravenhage, Plants 2; Rotterdam, Hoofdstoeg 26;
Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

Academie des Danses
GERARD J. v. D. MARK
Gediplomeerd Leeraar

BEESTENMARKT 102 TELEF. H. 4871
DENHAAG 153

Grootste Modernste eerste klas Inrichting in Nederland

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ
OPGERICHT IN 1857.

KAPITAAL (geheel geplaatst en volgestort) f 25.000.000.—
RESERVE. f 5.600.000.—

Hoofdkantoor: BATAVIA.

AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang, Semarang, Weltevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon, Macassar, Djokdja, Medan, Tegal.

AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
Keizersgracht 573/5 Prins Hendrikplein 14

BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN
UITVOERING VAN EFFECTENORDERS

RENTE VOOR DEPOSITO's

m. 1 dag opzegg. . . . . 2 pCt	gedur. 3 mndn vast 3 pCt
m. 10 dagen „ . . . . . 2 1/2 „	gedur. 1 jaar vast. . . . . 4 „
gedur. 1 mnd vast 2 1/2 „	

326

VAN DER HAM & SMITTENAAR
Fred. Hendrikplein 37 - 's-GRAVENHAGE - Tel. Schev. 2607

Effecten, Coupons, Deposito's,
Beleeningen, Prolongatiën, Handelscredieten
Incasso's en Rekening-Courant.

INTERNATIONALE COMMERCIEELE BANK,
's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23. 193

KAPITAAL . . . . . Fl. 5.000.000.—
Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

Handel- en Cultuur-Maatschappij
Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten.
Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende examens en ambten, zooals Staatsinrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook **schriftelijk** in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van **vierhonderd en vijftig geslaagden** worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,

Oranjeplein 102 - Den Haag
Telefoon 6225

N. V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE

G. J. NEFKENS

Automobielen
DEN HAAG

1 Adler,	8/16 P.K. 4 pers. Cond. Inter. met afn. wielen	f 8000.-
1 Adler,	6/16 P.K. 5 persoons Torpedo m. afn. Wielen	f 4500.-
1 Adler,	5/13 P.K. 2 pers. Torpedo	f 3500.-
1 Adler,	6/16 P.K. 4 pers. Torpedo met tusschenruit	f 5500.-
1 Adler,	6/16 P.K. 6 pers. Torpedo met Electr. licht	f 5500.-
1 Brennabor,	6/16 P.K. 4 pers. Torpedo	f 3500.-
1 Chalmers,	6 Cyl. 5 pers. Torpedo met Electr. licht	f 5000.-
1 Chenard Walcker,	24 P.K. 6 p. Landaulette	f 4500.-
1 Citroen,	10 P.K. 4 persoons Torpedo	f 4500.-
1 Eng. Daimler,	16 P.K. Limou-sine de Luxe	f 7000.-
1 Gregoire,	8/20 P.K. 5 persoons Landaulette	f 2500.-
1 Mathis,	5/14 P.K. 2 persoons	f 3000.-
1 Opel,	10/25 P.K. 6 pers. Torpedo met Electr. licht	f 7000.-
1 F. N.	40 P.K. Kettingwagen	f 2500.-
1 Fafair,	Torpedo	f 2800.-

Deze wagens zijn te zien en te beproeven bij bovenstaand adres.

F^a G. J. Hilbrink

Heeren- en Dames-Kleermakers.
Bontwerkers.
's-Gravenhage

Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Voorjaarsstoffen

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN
Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-KONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO.
Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN
(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijkse dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

voorschotten voor bevoeiingswerken e. d., alsook aan de kleine planters door grond voor hen beschikbaar te stellen.

Verschillende vraagstukken zijn hierbij ter sprake gekomen, o. a. de mogelijkheid van een tekort aan werkkrachten, als wie wil een grondje van het gouvernement kan krijgen, de menigvuldige diefstallen waarover nog steeds geklaagd wordt, en in verband daarmee de kwestie der vervoerbewijzen, die de gouverneur dacht af te schaffen, maar waartegenover van planterszijde juist op scherper controle aangedrongen werd.

De Ex-Keizer.

Het volgende zonderling en alledwaast bericht publiceerde deze week het Boletín Comercial, overgenomen uit een der bladen der Vereenigde Staten.

„Het eiland Curaçao, een Hollandsche bezitting op de Noord-Oostkust van Venezuela, verlangt naar de komst van den keizer. Tot op dit oogenblik is het de eenige plaats op de geheele wereld, waar de bewoners hun verlangen te kennen gaven den ex-keizer van Duitschland gaarne te willen herbergen.

William Townsend, een koopman van Curaçao, die hier (New York) gisteren aankam met het ss. Caracas van de Red D.-line bracht het bericht mede, dat de ex-keizer daar welkom zal zijn; niet omdat het volk hem zoo bijzonder genegen is, doch veelmeer omdat ze naar hem verlangt als een middel om de toeristen te lokken waardoor de handel daar er weder bovenop kan komen.

Volgens Mr. Townsend bezochten onlangs twee Hollandsche vreemdelingen Willemstad, de hoofdplaats van Curaçao, die een onderzoek instelden naar verschillende huizen en terreinen, waardoor zich het gerucht verspreidde, dat zij daar voor Wilhelm von Hohenzollern en zijn familie een huis wilden bouwen met een afsluiting van ijzeren tralie-werk.

Ziedaar dat curieuse bericht
Vooreerst is hier op het heele eiland geen enkele koopman bekend met den naam Townsend.

En aannemend, dat die mijnheer een maand geleden ons eiland bezocht, gelooven wij niet, dat to en reeds Curaçao in verband met de komst van den keizer genoemd werd.

Het komt ons meer waarschijnlijk voor, dat die Townsend zich in het bezit van een extra grooten duim mag verheugen, en dat de Amerikaansche reporter een bijzonder smakelijk berichtje voor zijn blad heeft willen phantaseeren ten koste..... van ons eiland.
(Amigoe di Curaçao).

De Openbare Leeszaal en Boekery.

Het schijnt, dat de plannen tot oprichting eener openbare leeszaal en boekery, waarvoor op de begroting een bedrag van f 10.000 uitgetrokken was, voortgang hebben. Er is eene commissie van beheer benoemd, ondervoorzitter van den onderwijs-inspecteur, waarvan bovendien leden zijn de heeren Pater P. A. Euwens, Ds. J. G. Eybers, Jos. C. Henriquez en kapitein C. van Roggen.

Korte Berichten.

De Hollandsche Bank voor West-Indië heeft een bijkantoor geopend in Caracas.

Volgens eene mededeeling van de administratie van financiën zou de Stoombootrederij Hugo Persson en Co. te Landskrana Curaçao, in het vaarplan van haren maandelijkse dienst op Venezuela hebben opgenomen.

Staatsblad 90 bevat de wet van 26 Februari 1920 en Staatsblad 131 die van 26 Mrt. 1920, beide houdende wijziging van het Regeeringsreglement; eerstgenoemde regelt de groepsgewijze besturing der bovenwindsche eilanden, terwijl laatstgenoemde beoogt de gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs mogelijk te maken.

Personalia.

Kapitein der infanterie O.-I. L., W. T. van der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van **SURINAME** en **CURAÇAO**, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haiti

Hoff is bestemd om 29 Mei a.s. met het ss. „Institu-linde” naar Oost-Indië te vertrekken.

In den leeftijd van 39 jaar is te Willemstad overleden de heer Antonio Pijpers, hoofd van een internaat, dat veelal door jongelui uit Venezuela en Columbia bezocht werd.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Het Turksche kluwen.

Het beginsel van de openbaarheid der diplomatieke beraadslagingen heeft ook bij de conferentie van San Remo weer geen toepassing gevonden. Wel heeft te slotte officieele kennisgeving van verkregen resultaten plaats gehad, maar deze is eensdeels als correctief te beschouwen voor de mededeelingen, die persvertegenwoordigers, afgaande op opgevangen, uitgedachte als waarschijnlijk onderstelde geruchten, de wereld in zonden, anderdeels hebben zij de strekking om, bij gemis van een beklonken resultaat, het ongeduld van belangstellende massa te paaien met stof tot het hopen van beschouwingen over de redenen, waarom men nog niet tot een conclusie gekomen is. Deze laatste reden heeft te San Remo bij de afdoening(?) der Turksche kwesties in ruime mate toepassing gevonden. schier voor alle punten is slechts een voorloopige oplossing aangegeven en voor het meerendeel bestaat de voorloopige oplossing dan nog in het verwijzen naar een commissie.

Het sluiten van een vredesverdrag met Turkije onder de heerschende omstandigheden nog volstrekt niet hetzelfde als het verzekeren van de uitvoering ervan. Zoo heeft Venizelos voor Griekenland heel brokken van Europeesch Turkije weten te bedingen, de Turksche grens zou bij de bekende Tsjataldzja-linie komen. Thracië en zelfs Adrianopel zullen Grieksch worden.

Maar de voorzitter der Turksche delegatie te San Remo heeft er zich over uitgelaten, dat hij nooit een vredesverdrag zou aanvaarden, waardoor Adrianopel aan Griekenland zou komen. Liever alle Muzelmaansche krachten tegen de entente ontketenen, dan aan Turkije de rechten en vrijheden, die elk volk bezit, laten ontnemen. En de militaire commandant van Adrianopel, Jafar Tayar bey, heeft reeds een uitdagende houding tegen de Christeninnemenging aangenomen.

De entente erkent het dreigend gevaar wel. Om de uitvoering van het verdrag te waarborgen, achten de maarschalken Foch en Wilson en generaal Badoglio een verblijf van twee geallieerde divisies in Turkije noodig. Maar tegelijkertijd is ook de strijd tegen de nationalististen te voeren, die in 't geheele Turksche voormalig Turksche gebied een macht worden, wie invloed vaak verder strekt dan die van de officieele autoriteiten. Hierdoor hebben de geallieerden in Turksche gebied buiten Europa reeds 200.000 man aan troepen. Griekenland heeft er 100.000 in Klein-Azië. Is dat alles niet voldoende, dan zullen de geallieerden de middelen „onderzoeken” om de sterkte uit te breiden. Venizelos is bijzonder gul in 't aanbieden van hulp, doch in zijn land is, naar verluidt, een komplot ontdekt, waaruit blijkt dat de stemming in 't legervolstrekt niet onvoorwaardelijk te vertrouwen is.

Het Turksche leger heeft bij Belibessir, 75 K.M. ten zuiden van de zee van Marmara, een gevoelige nederlaag tegenover de nationalistischen geleiden, die van meer betekenis is, omdat de houding der regeeringstroepen de bewering bevestigd heeft, dat ook onder hen de nationalistischen in aanhang winnen. Het oude verschijnsel zou zich in Turkije wel kunnen herhalen van twee partijen, die zich vereenigen tegen den gezamenlijken vijand.

In Cilicië rukten de nationalistischen of Kemalisten tegen Adana op. 't Station Tarsus werd aangevallen. Aintah ingesloten. De Fransche bezettingstroepen trokken overal terug. In Jerusalem zijn vele Joden, leden van 't verdedigingscorps tegen de Arabieren, veroordeeld. Onder hen ook Jabotinsky, stichter van het Joodsche legioen, dat tijdens den wereldoorlog onder lord Allenby in Palestina tegen de Turken heeft gevochten en die nu, na de anti-Zionistische betoogingen in Jerusalem het verdedigingscorps had opgericht.

Hoe heerlijk rustig klinkt dit alles bij het opstellen van een vredesverdrag. Mochten wij niet terecht, in een vorig artikel, vragen of hier de revanche en de vengance ingezet zijn?

Een militaire en een administratieve commissie zullen de controle voor de doorvaart van de Dardanellen

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jeugens en Meisjes.
 2de Schrijfstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (5 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Wed. G. STREITWOLF
 Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

151

D R U K K E R I J
T E N H A G E N

Nobelstraat 20 .: Den Haag
 Telef. Interc. 2793

en de Bosporus regelen en toepassen. Admiraal Beatty diende van raad over de vorming van een inter-geallieerde vloot-politie, om de zeeën te bewaken.

Er zullen inter-geallieerde commissies zijn, die over de toepassing van vredesbepalingen waken, vooral wat de opgelegde beperking der bewapening betreft. Zou de Opperste Raad zelf wel veel verwachting van hare uitwerking hebben?

Tot een uitspraak over 't lot van Syrië en Cilicië is 't niet gekomen. Frankrijk zal echter 't mandaat over Syrië, Engeland dat over Mesopotamië en Palestina krijgen. Of de Zionistische staat er daardoor komen zal? De toekomst van Cyprus zal een onderwerp van bijzondere bespreking vormen tusschen Londen en Athene, die 't niet aan Turkije, maar ook aan elkander niet gunnen.

Georgië, Adzerbeidjan en Armenië zullen vriendschappelijk overleg plegen over de gemeenschappelijke grenzen. Wilson zal daarbij scheidsrechter worden. Maar daardoor zal de kwestie van den Armeenschen staat en van het mandaat over Armenië niet opgelost zijn. De eerste staat ook in verband met de toekomst, welke aan Koerdistan zal worden toegedacht, zij zal ter plaatse onderzocht worden door een Italiaansch-Fransch-Engelsche missie. Het mandaat over Armenië was den Volkenbond aangeboden. Deze bedankte, omdat hij niet over de noodige macht en middelen beschikt om een dergelijk mandaat uit te oefenen. Nu zal, naar 't schijnt, een onzijdig gebleven mogendheid uitgenoodigd worden. Werden Zweden en Noorwegen genoemd, anderzijds wordt beweerd, dat Nederland niet alleen aangezocht zou wezen, maar zich ook al bereid verklaard zou hebben. Ook dit is tegen- gesproken en de eenig overgeblevene oplossing zou dan wezen een klein-Armenië dat op zijn eigen beenen staat. Een internationale leening zou de financiële behoeften van Armenië moeten dekken. Als er echter een mandaathouder noodig werd geacht, wie zal dan voor een zelfstandig Armenië doen wat des mandaat- houders was?

Het vraagstuk van de Bagdadspoor blijft in studie en beraad.

Emir Hoesein is als koning van Hedsjas bevestigd, maar uit het optreden van zijn zoon Emir Feisal, koning van Syrië, enz. spreekt niet veel erkentelijkheid.

Met de Turksche schuld is gehandeld, alsof zij eek een stuk Turksch bezit vormt, al is de Porte hiervoor niet aan behoud gehecht. De afgeschafte schuld moet weer erkend worden. Zij wordt binnen drie jaren, onder een Fransch-Italiaansche commissie hersteld. Is 't be- richt juist, dan worden de rechten van de houders van schuldbewijzen geheel gewaarborgd. 't Zou bijna te mooi zijn, men vertrouwde er nog maar niet te vast op!

Alsof de geallieerden nog geen menschen, reputatie en geld genoeg verspelen in Duitsland, Oostenrijk, Opper-Silezië, de Balkanstaten en de Mohamedaan- sche landen, hebben zij het zich nu ook tot taak ge- steld 't petroleumbijgebied bij Batoem, aan de Armeen- sche grens, tegen de daar opringende bolsjewiki te verdedigen. Het is of zij per sé op een staatsbankroet willen aansturen. En, moet men de berichten gelooven, dan gaat Japan denzelfden weg op; het zou den oor- log verklaard hebben aan Sovjet Rusland, het gaat zijn oorlogswinst zoo op de roulette zetten en speelt bovendien met de volksstemming, die in Japan tegen dergelijke ondernemingen gekant is.

De V. S. van Noord-Amerika houden zich afzijdig, maar meer als de pruilende, met boos opzet, dan als de wijze, goed gezinde. De Turken moeten Europa uit, zegt Wilson, maar naar de conferentie te San Remo wordt alleen de Amerikaansche gezant te Rome gezon- den, met opdracht om er zwijgend aan te zitten. De Armeensche toestanden vinden in de V. S. de sterkste afkeuring, maar Amerika is voor 't mandaat niet te vinden.

De nieuwe Volkenbond is van Amerikaanschen oorsprong, maar hij heeft Amerika's steun niet en aan de Amerikaansche oorlogsvloot wordt met bijzondere over voortgewerkt. Wat al puzzle's! En zij missen zelfs 't aantrekkelijke van 't nieuwe.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
 (Henestraat 17, Den Haag).

Thans is verschenen de 2e verbeterde druk van No. 4 der serie „Staats- en particuliere betrekkingen in onze overzeesche bezittingen“, getiteld:

DE INGENIEUR IN NEDERLANDSCH-INDIE,
 welk werkje door wijlen den oud-hoofdingenieur L. J. C. van Es geschreven was.

Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL“
 Deventer.

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten. 113

... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE-...
 EN ONGEVALLEN-VERZEKERINGEN

Na diens overlijden bewees de oud-hoofdingenieur J. C. Noorduin ons den grooten dienst, door het werk- je, nadat het uitverkocht was, op ons verzoek te her- zien en waar noodig aan te vullen, zoodat het nu ge- heel „up to date“ is.

Tegen den prijs van f 0.75 en f 0.03 porto is het bij ons verkrijgbaar gesteld.

Namens het Informatie-bureau,
 De Secretaris,
 J. L. VAN GENNEP.

Van het Hoofdbestuur:
STUDIE-COMMISSIE.

VERGADERING op Zaterdag 1 Mei 1920, om 2 uur nam. — niet 2.30 als abusievelijk vermeld — in de Leeszaal van het gebouw van „Oost en West“, Heulstraat 17.

Agenda:

- I. Notulen.
- II. Ingekomen stukken.
- III. Hetgeen verder ter sprake zal worden gebracht.

De *wd.* Secretaris,
 A. J. GOOSZEN.

Van de Afdeling Amsterdam:
JAARVERSLAG OVER 1919.

In 1919 waren aan de beurt van aftreden de heeren: C. H. L. Baelde, Mr. H. J. Boelen en D. H. Wallis de Vries, terwijl de heer C. den Hamer overleden was. Herkozen werden: C. H. L. Baelde en Mr. H. J. Boelen; gekozen: Ed. Cuijpers en Dr. L. P. de Bussy, zoodat het Bestuur bestond uit:

- Jaar van afr. 1920. Mr. H. Smeenge, Voorzitter.
- Jaar van afr. 1921. C. de Vries, Onder-Voorzitter.
- Jaar van afr. 1921. Dr. L. P. de Bussy.
- Jaar van afr. 1920. Mr. Dr. C. F. Schoch.
- Jaar van afr. 1921. W. C. Bonebakker.
- Jaar van afr. 1920. M. P. Vouë, Penningmeester.
- Jaar van afr. 1922. Mr. H. J. Boelen, Secretaris.
- Jaar van afr. 1922. C. H. L. Baelde
- Jaar van afr. 1921. Ed. Cuijpers.

Tot afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde voor de Alg. Verg. werden gekozen de heeren Van Lier en Zon.

Het aantal leden bedroeg op 1 Januari 1919 180 en op 31 December 1919 185, dus een vermeerdering van 5 leden. De toename is gering en de belangstelling blijft gering.

De vergaderingen werden dit jaar vrij goed bezocht, zoo ook onze lezingen. Het dient echter vermelding, dat op onze lezingen zeer weinig leden komen en bijna alle aanwezigen komen op vrijkaarten, de jongelui van de Kweekschool voor Zeevaart, Ambachtsschool, Kweek- school voor Onderwijzers, etc.

Op 10 Januari werd een Javaansche Kunstavond ge- houden, die zeer gunstig verliep. Afgehuurd was de Stadsschouwburg; de zaal was geheel uitverkocht, ter- wijl honderd personen moesten worden afgewezen. De voorstelling werd gegeven door Javaansche jongelui, die hier te lande studeeren te Leiden en te Delft. Gamelang-muziek, Wajangvoorstellingen en dansen werden opgevoerd en het publiek was zeer tevreden.

De Burgemeester van Amsterdam hield een openings- rede uit de Burgemeestersloge.

Na afloop hield het Bestuur receptie in „Trianon“, die zeer druk was bezocht en een succes was.

Behalve de décors (een pendoppo, die f 1100.— had gekost), werd aan de kas der Javaansche jongelui nog f 500.— afgedragen. Het financieel resultaat was dus zeer gunstig.

Er was een garantiefonds van f 2000.— gevormd, dat echter niet behoefde te worden aangesproken.

De Javaansche jongelui hebben zich niet allen even sympathiek gedragen tegen de Vereeniging; het kostte heel wat moeite de voorstelling gunstig te doen ver- loopen. Mogelijk heeft de groote beroering in Europa in dien tijd er toe bijgedragen om hen eenigszins over- prikkeld te maken.

Na de uitvoering in Amsterdam hebben de Javaan- sche heeren er nog verscheidene in Rotterdam, Den Haag en elders gegeven.

Op 28 Februari 1919 hield de heer Soewardi een lezing over de „Indische Beweging“. Deze geheel politieke lezing wekte veel belangstelling en er werd een be- langrijk debat gevoerd door verschillende aanwezigen met den inleider. Het publiek bleek dit soort lezingen zeer te waardeeren.

PENNOCK-COMPANY
 Huygensstraat 27 Tel. H 6300 - Tel.-Adr.: „Highspeed“

DEN HAAG
BANDOENG

145

EXPORT van AUTOMOBIEL- en.....
KOETSWERK-ONDERDEELEN

Beleefde aanbeveling voor
de levering van alle voorkomende
Drukwerken als:

AANDEELEN	KANTOORBOEKEN
ADRESKAARTEN	KWITANTIËN
ADVIESKAARTEN	LABELS
BALBOEKJES	MAANBLADEN
BESTEKKEN	MEMORANDUMS
BILJETTEN	MENU'S
BORDERELLEN	NOTA'S
BRIEFKAARTEN	OBLIGATIËN
BRIEFPAPIER	PROGRAMMA'S
BROCHURES	PRIJSCOURANTEN
CATALOGI	RECLAMEKAARTEN
CIRCULAIRES	REGISTERS
CONTRACTEN	REGLEMENTEN
CONVOCATIES	REKENINGEN
DIPLOMA'S	SERVETTEN
DISSERTATIES	STATUTEN
EFFECTEN	STROOIBILJETTEN
ENVELOPPEN	TABELLEN
ETALAGEKAARTEN	TEKSTBOEKJES
ETIQUETTES	TIJDSCHRIFTEN
FACTUREN	VAKBLADEN
FORMULIEREN	WEEBLADEN
INTEEKENLIJSTEN	WERKSTATEN
IN'AKPAPIER	WISSELS
JAARVERSLAGEN	ENZ. ENZ. ENZ.

SPECIALE INRICHTING VOOR
GOED OPENLIGGENDE

KANTOORBOEKEN

J. P. C. NICOLAI & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2   Telef. H. 3146
's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren
verkrijgbaar :

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”
3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

Olympia Theater
Prins Hendrikplein 3   Tel. H. 9521

Passage-Bioscope
Telefoon H. 3731

*Elken Vrijdag nieuw
afwisselend programma*

*Olympia Theater door-
loopende voorstelling,
aanvang acht uur.*

*Plaatsbespreking kan
per telefoon geschieden.*

M. VISSER,

voorb. A. J. ROEBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

**Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.**

Op 9 Mei 1919 werd een lezing met lichtbeelden gehouden door Dr. Th. Lens over „Curaçao”, zijn bevolking en economische toestanden, die veel succes had. Op 31 October hield de heer L. Dom van Rombeek een lezing over „Sprokkelingen op economisch Indisch gebied”, met lichtbeelden. Ook deze slaagde goed en gaf een populaire economische beschouwing. Op 12 December droeg de heer Dr. C. F. de Beaufort een lezing voor over „Paradijsvogels en Paradijsvogeljacht”, met lichtbeelden, die ook zeer werd gewaardeerd.

Alle lezingen werden in de Industriële Club gehouden en de zaal voldeed daar zeer goed. Toen de vereniging „De Smeden” een lezing gaf over Bali door Dr. Krause, heeft onze vereniging zich gecombineerd en een deel der kosten gedragen, waarvoor onze leden vrijen toegang kregen.

Hiermede is het voornaamste medegedeeld.
De Voorzitter,
(w. g.) C. H. L. BAELDE.
De Secretaris,
(w. g.) H. J. BOELEN.

Financieel Verslag over 1919.

Allereerst dien ik te vermelden, dat het kassaldo / 817.27½, dat onze afdeling te vorderen had van de Erven van wijlen den heer Den Hamer, onzen vorigen Penningmeester, behoorlijk is uitbetaald.

Aan contributies werd in 1919 geboekt een bedrag van / 570.50, tegen / 592.— in 1918.

De kosten der receptie in Trianon na afloop van den Indischen Kunstavond, welke onze afdeling voor hare rekening heeft genomen, hebben bedragen / 296.05, waar tegenover vermeld dient te worden, dat deze Kunstavond ons een batig saldo van / 158.74½ heeft gelaten. Aan het Hoofdbureau is weer 40 pCt. afbetaald der geïnde contributies in het vorige boekjaar, zijnde ditmaal / 228.80.

De 5 lezingen hebben ons gekost / 250.20. De lagere inkomsten en hogere uitgaven maken dat onze kas met een lager saldo sluit als A.P., n.l. / 423.39.
(w. g.) M. P. VOUTE Jr.

Voor een dubbeltal Hoofdbestuur in de laatst gehouden Bestuursvergadering d.d. 9 Januari j.l. worden de heeren Dr. Baeldo en Mr. Boelen voorgedragen.

Van de Afdeling Haarlem :

VERSLAG OVER HET JAAR 1919.

Het aantal leden bedroeg op 1 Januari 1919 130. 14 leden bedankten voor het lidmaatschap, terwijl 18 nieuwe leden toetraden, zoodat eene vermeerdering van 4 leden plaats had en op 31 Dec. 1919 dus 134 bedroeg.

In het bestuur der afdeling kwam geen verandering. Vele inlichtingen werden gevraagd omtrent betrekkingen in Indië en werden de aanvragers met het Koloniaal Arbeids- en Informatie-bureau in verbinding gebracht.

De afdeling organiseerde 3 bioscoopavonden van Indische films, welwillend afgestaan door de vereniging „Koloniaal Instituut”. Deze avonden vielen zeer in den smaak, vooral bij de leerlingen van middelbare scholen. Een woord van dank aan directeuren dier scholen voor hunne opwekking deze bioscoopavonden bij te wonen, is hier zeker op zijn plaats. Deze drie bioscoopavonden leverden een batig saldo op van / 182.59½.

Verder werd door onze afdeling, op verzoek van de algemeene Kloetcommissie, een plaatselijke Kloetcommissie voor Haarlem en omstreken opgericht. De inzameling bracht / 3269.— op.

Ik wil besluiten met dank te brengen aan de Haarlemsche Pers, voor hare voortdurende belangstelling en daadwerkelijke medewerking in ons streven belangstelling te wekken en gaande te houden voor onze schoone Koloniën.

Haarlem, 8 April 1920.
De Secretaris,
H. F. WAGENAAR REISIGER.

Verslag van den Penningmeester over het jaar 1919.

De inkomsten werden gedurende het verslagjaar verkregen :

a. Door contributie van 134 leden	/ 391.—
b. Door overschot van drie bioscoopavonden, tegen entree, na aftrek der kosten	„ 182.59½
c. Saldo op 1 Januari 1919	„ 33.33½

Totaal / 606.93

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE

CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 - TELEF. 5073

Comestibles - Koloniale Waren

UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELN EN
PRIMA WAREN.

Bediening aan huis zonder prijsverhooging

Reisbureau LINDEMAN

Utrecht 's-GRAVENHAGE Arnhem

GEZELSCHAPSREIZEN

Passages   Spoorwegbiljetten

In het afgelopen jaar werden drie bioscoopvoorstellingen gegeven met films van het Koloniaal Instituut. De zuivere recette daarvan was / 182.59½.

Aan het fonds, opgericht ter nagedachtenis aan Pastoor Verbraak, werd / 25.— geschonken. Aan de Kloet-ramp werd / 100 bijgedragen. Verder bedroegen uitgaven, gespecificeerd als volgt :

1. Bijdrage aan het Hoofdbestuur	/ 154.00
2. Bijdrage Pastoor Verbraakfonds	„ 25.—
3. Drukwerken	„ 4.—
4. Reiskosten voorzitter	„ 5.—
5. Bijdrage Kloet-ramp	„ 100.—
6. Porti	„ 5.—
7. Innen van contributie	„ 12.00
8. Saldo in kas	/ 51.40½
Idem spaarbank	„ 250.—

Totaal / 606.93

Het aantal leden der Vereeniging bedroeg op 1 Januari .....

In 1919 werd dit getal vermeerderd door .....

In 1919 bedankten voor het lidmaatschap .....

Rest op 31 December 1919 .....

Haarlem, April 1920.

De Penningmeester,
F. VRIJDAG.

Van de Afdeling Utrecht en Omstreken :

VERSLAG OVER HET JAAR 1919.

In het jaar 1919 traden 20 nieuwe leden tot onze afdeling toe. Wij verloren er echter 22, door vertrek en bedanken voor het lidmaatschap.

Op 1 Januari 1920 telde de afdeling 100 leden. Mevr. v. Oeveren-van Schaik en mej. J. J. Lager, die op 1 Januari volgens rooster moesten aftreden, werden herkozen en namen de benoeming aan.

In Mei werd de heer S. H. Tjabring als penningmeester vervangen door den heer H. Somermeijer. In het jaar 1919 werden voor de leden der afdeling 3 lezingen gehouden.

De eerste had plaats op 20 Januari. Spreker de heer Mr. H. J. Boelen uit Amsterdam. Onderwerp: Ceylon onder de Oost-Indische Compagnie en onder het Engelsch bestuur.

De tweede op 16 Maart, toen de heer Dr. van Capelle uit 's-Gravenhage een voordracht hield over Suriname, zijn bevolking, landbouw, enz.

Op 10 Nov. sprak alhier de heer Dr. L. F. de Beaufort uit Leusden. Het onderwerp, door hem behandeld, luidde: „Paradijsvogels en Paradijsvogeljacht”. Al deze lezingen werden door lichtbeelden verduidelijkt.

Zooals steeds droegen wij ook dit jaar 5 gulden aan het Oranjekruis, terwijl wij per circulaire aan onze leden geldelijken steun vroegen voor de in Ned. Oost-Indië door de Kloet-ramp getroffen.

Ons bestuur kon de som van / 112.64 aan het H.B. afdragen voor dit doel.

Van de boekjes, door de Vereeniging uitgegeven en bij de secretaresse verkrijgbaar, werd geen enkel verkocht, noch ter lezing gevraagd.

Wat den financiëlen toestand betreft, zie jaarverslag van den Penningmeester.

J. J. LAGERS,
Secretaresse.

Verslag van den financiëlen toestand over 1919.

De financiële toestand der afdeling was in het afgelopen jaar weinig bevredigend. Begonnen met een voordeelig saldo van / 29.93½, sloot het met een van / 31.08. Aan contributies werd een bedrag van / 311.— geïnd, d.i. / 50.— meer dan over 1918; daarentegen werden geen giften ontvangen (in 1918 / 75.—), zoodat de ontvangsten in het geheel slechts / 311.08 bedroegen tegen / 336.50 het jaar te voren.

Alleen door bezuiniging op de uitgaven en wel door slechts 3 lezingen te houden in plaats van 4, zooals de laatste jaren gebruikelijk was, was het mogelijk de uitgaven met de inkomsten ongeveer in evenwicht te houden.

Utrecht, 26 Februari 1920.

De Penningmeester van Oost en West-
afdeeling Utrecht,
SOMERMEIJER.

N. LOEB - DEN HAAG

NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING

OP TERMIJNBETALING

L. E. NIEUWENHUIZEN

LEIDEN - HOLLAND

126

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit) Groen " (tusschensoort) HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456. Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw, Piet Heinplein, Tel. 1587 1588 Bijkantoor: DEN HELDER, Hoofdgracht 37, Tel. 83.

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514. INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10-12 v.m. en 2.30-4 nam. TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Perninggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01 1/2;
b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ; II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FOOTMAN. Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. De Ambtenaar bij het Boschwesen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
d. Emancipatie-Toespraak door Th. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.01 1/2. N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwiel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoert 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Musiek- en Zanglessen.
Lezen in Machinenschrijven en Stenografie.
Dane als Hoofd - of hulp in de huishouding.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische massage en manieure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Buys Ballotstraat 15. Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijnwijk 55, Leiden. - Javaansch. - Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. - Staatsinstellingen van Ned. O. - en W.-Indië. - N.-I. Strafrecht. - N.-I. Strafvordering. - Madoereesch. - Javaansch. - Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korie Jansstr. 19, Utrecht. - Maleisch. - Battaksch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. - Maleische taal- en letterk.
B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. - De Islam en zijn beteekenis voor Indië. - Arabisch. - Maleisch. - Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. - Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MELJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. - N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstuk.
H. J. VERMEER, François Valentijnstr. 97, Den Haag. - De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

G. KERNER & Co.

Opgericht 1890 te Soerabaya.

STATIONSWEW 78 DEN HAAG

Specialiteit in Indische Uitrustingen

Filialen te Batavia en Soerabaya

ALLE LEVERINGEN ONDER GARANTIE.

HOPLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & Zoon

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage Heemskerkstr. la Tel. H. 3493. Hoofdkantoor: Amsterdam Binnenkant 25 N. Plein 15 Interc. Tel. 389. Filiaal: Arnhem O. Vischmarkt Tel. 280. Filiaal: Gorinchem Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4847

DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S ORGELS

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG

BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokke

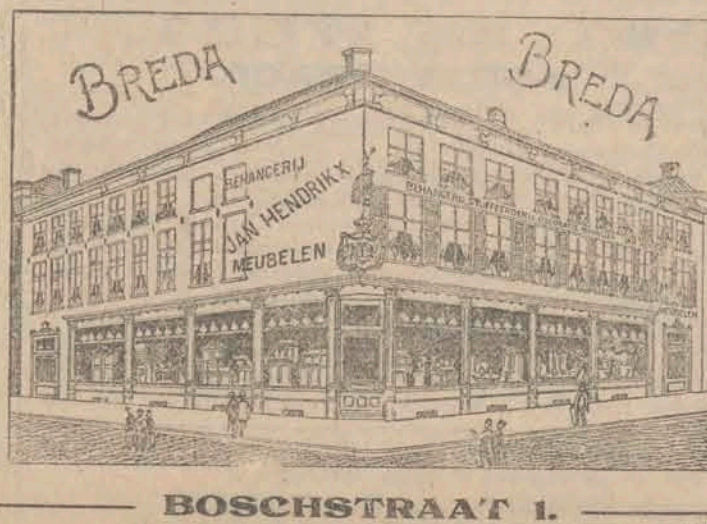
Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

MAGAZIJN VAN

Neerenhoeden en Peltsrijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS

Heulstraat 13 ..... Telefoon 2005
Noordeinde 17a ... Telefoon 6537

... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ...
Avontoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs

Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

JOH. ZWART

TECHN. INSTALLATIE-BUREAU VOOR AANLEG
ELECTRISCH LICHT, ELECTRO-MOTOREN, VER-
WARMING, HUISTELEFOONS EN SCHELLEN

H. 3743

Bureau en Magazijnen: **REINKENSTRAAT 22**
... nabij Halte Laan van Meerdervoort H. S. M. ....

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie,
Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. V. D. VEEN.

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco
thuisbezorgd.

Vraagt Prijscourant. Neemt Proef

TELEF. 3381 - DANCKERTSTRAAT 48.

Oudste en Soliedste Adres

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co

Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sortering
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Voor Voorjaar en Zomer

komen onze collecties geregeld aan.

LINGERIES VOOR DAMES EN KINDEREN.

Blouses
Costumes
Sportjassen

Echarpes
Zomerstoffen
Zephyrs

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106

Handschoenen
in stof en leder

Kousen en Sokken

Piano's
en vleugels
DUCANOLA
NON PLUS ULTRA

F. A. C. F. VAN DER DOES
LANGE HOUTSTRAAT 9
DEN HAAG
BREDA-MAASTRICHT
Vraagt
catalogus

Z. H. B.

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ

DEN HAAG

Bijkantoren te AMSTERDAM, BANBOENG,
BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL,
LONDEN, PARIJS

Vraagt de alom bekende

Z. H. B. Bieren

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hooftpostkantoor.
Yerenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.

Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet